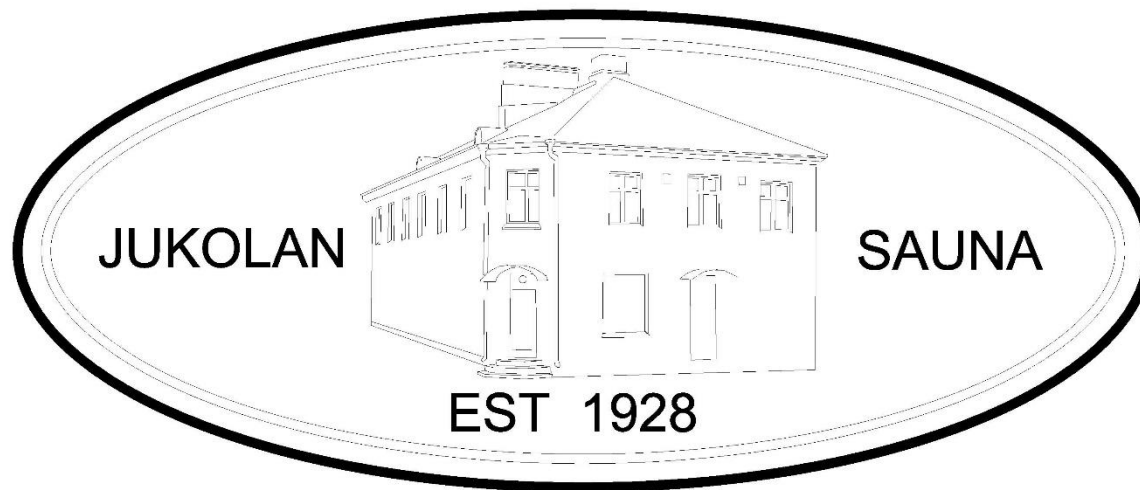

Jukolan Sauna

OPINNÄYTETYÖ

Johanna Rytty | Savonia-ammattikorkeakoulu | Opinnäytetyö | 19.5.2019

Tiivistelmä

Opinnäytetyön aiheena on Kuopion Niiralassa sijaitsevan Jukolankulman kerrostalorakennuksen eli Jukolan Saunan (v. 1928) porrashuoneen väri- ja valaistussuunnitelma. Työn tilaajana oli Jukolankulman kiinteistön omistaja Pentti Jukola. Tavoitteiksi määriteltiin: (1) kiinteistön viihtyvyyden lisääminen, (2) kiinteistön imagon vahvistaminen, (3) rakennusaikakauden hengen kunnioittaminen kuitenkin niin, että uusi ilme olisi valoisa ja avara ja (4) ennen kaikkea uuden valoisin ilmeen luominen.

Projekti alkoi taustatutkimuksella, joka sisälsi kirjallisten ja kuvalähteiden tutkimista, haastatteluja ja havainnointia. Suunnitteluvaiheessa mallinnus tietokoneella ja suunnitelmien testaus oli keskeistä. Suunnittelu koostui värimaailman ja siihen liittyvän koristereunuksen eli boordin, valaistuksen sekä logon, kerros- ja asuntojen numeroiden, historiataulujen ja opasteiden työstämisestä. Suunnittelua ohjaavana periaatteena oli saavuttaa valoisa ja raikas ratkaisu, joka samalla kertoo talon ja sen omistajan tarinaa.

Portaikkosuunnitelma toteutettiin vuonna 2019 Jukolan kiinteistön ullakkokerroksen saneerauksen jatkona. Ullakkokerros muutettiin asuinhuoneistoiksi 2018. Suunnittelukonsultointi jatkui suunnitelman toteutuksen loppuun asti huhtikuuhun 2019. Toteutuksesta vastasivat toimeksiantajan/asiakkaan valitsemat rakennusammattilaiset.

Lopputuloksena oli valoisa ja viihtyisä portaikko, jonka värimaailma ja valaistus palvelevat asetettuja tavoitteita. Yksityiskohdat, työtavat ja materiaalit kunnioittavat 1920-luvun lopun siirtymätyylin henkeä eikä vanhaan ole tehty peruuttamattomia muutoksia tulevien sukupolvien mieltymyksiä ajatellen. Kuten aina, suunnitteluun ei ole yhtä oikeaa ratkaisua ja asioita olisi voinut tehdä toisinkin. Mikä tärkeintä, toimeksiantaja/asiakas oli tyytyväinen lopputulokseen.

Koulutusala:	Kulttuuriala
Koulutusohjelma:	Muotoilun tutkinto-ohjelma
Työn tekijä:	Johanna Rytty
Työn nimi:	Jukolan Sauna
Päiväys:	19.5.2019
Sivumäärä/liitteet:	59/19
Ohjaaja(t):	Tarja Arkola
Toimeksiantaja:	Pentti Jukola
Avainsanat:	Rappukäytävä, värisuunnitelma, valaistus suunnitelma, 1920-luku

Abstract

The subject of the thesis is the color and lighting plan of the staircase in the Jukolankulma or Jukola Sauna apartment building (1928) in Niirala, Kuopio. The owner of the work was Mr. Pentti Jukola. The goals were defined as follows: (1) increasing the comfort and coziness of the property; (2) strengthening the image of the property; (3) respecting the spirit of the period of the building, however, so that the new look is light and spacious; and (4) above all, creating a new bright look.

The project started with background research, which included studying written sources, pictures and illustrations, interviews, and observation. At the design stage, computer modeling and testing of plans were central. The design consisted of working out the color scheme, lights and the associated decorative elements, such as the borders, logo, floor and apartment numbers, history boards and other signs. The guiding principle of the design was to achieve a bright and fresh solution, which reflects the story of the house and its owner.

The design was implemented in 2019 as continuation of the renovation of the attic floor of the Jukolankulma estate in 2018, when the attic floor was converted into residential apartments. The design consultation continued until the end of the implementation of the plan in April 2019. The implementation was carried out by crafts people selected by the client.

The result was a bright and cozy staircase, whose color scheme and lighting serves the set goals. The details, working methods and materials respect the spirit of the transition style of the late 1920s and no irreversible changes were made, with the likings of the future generations in mind. As always, there is no one right solution for a design, and things could have been done differently. Most importantly, the sponsor / customer was satisfied with the outcome.

Field of study:	Culture
Degree programme:	Degree programme in design
Author:	Johanna Rytty
Title of thesis:	Jukola Sauna
Date:	19.5.2019
Pages/Appendices:	59/19
Supervisor(s):	Tarja Arkola
Client organisation/Partners:	Pentti Jukola
Keywords:	Stairway, colour plan, lighting, 1920s

Sisällys

1 Johdanto	1
2 Lähtökohdat.....	3
2.1 Tavoitteet.....	3
2.2 Tutkimusasetelma, tutkimusmenetelmät ja tiedonhankinta ..	4
2.3 Käsitteiden määrittelyä.....	6
3 Tietoperusta.....	8
3.1 Jukolankulman historiaa.....	8
3.2 Aikakauden ”henki” tyyleissä	10
3.3 Jukolankulma - nykytilanne.....	11
3.4 Suojeluviranomaisten ohjeistus Jukolankulman kunnostuskorjaukseen	14
4 Suunnittelu.....	15
4.1 Kohteen kartoitus asiakkaan kanssa	16
4.2 Ideointi, visuaalinen suunnittelu, tekninen suunnittelu	22
4.2.1 Värit.....	22
4.2.2 Boordi.....	27
4.2.3 Valaistuksen ja sähköjen koteloinnin suunnittelu	30
4.2.4 Logo ja muut elementit	34
5 Toteutus	38
6. Pohdinta	50
KUVALUETTELO.....	54
LÄHTEET	57

LIITTEET

Liite 1. Pentti Jukolan sähköposti haastattelu
Liite 2. Pentti Jukolan sähköposti haastattelu II
Liite 3. Pentti Jukolan sähköposti haastattelu III
Liite 4. Asemakaava
Liite 5. Seinäprojektiot
Liite 6. Kerrokset
Liite 7. Värikokeilut seinäprojektioihin I
Liite 8. Värikokeilut seinäprojektioihin II
Liite 9. Karjalakirjailukuviot
Liite 10. Boordi kuvioinnit
Liite 11. Lopullinen boordi
Liite 12. Logon suunnittelua
Liite 13. Lopullinen logo
Liite 14. Kerrosnumerot
Liite 15. Asuntonumerot
Liite 16. Tekniset merkinnät
Liite 17. ”Sauna” -teksti
Liite 18. Historiataulu
Liite 19. Boordin kulma

1 Johdanto

Porraskäytävät, portaikot, porrashuoneet ja rappukäytävät ovat huomaamattamme osa päivittäistä elämäämme. Käymme niissä lähes päivittäin, joinain päivinä useammissa. Niihin ei kuitenkaan tule juurikaan kiinnitettyä huomiota. Harva osaa luetella suoralta kädeltä esimerkiksi kotinsa tai työpaikkansa portaikon yksityiskohdat. Toiset portaikot ovat toimivampia ja tilavampia kuin toiset, mutta yleensä niihin kiinnitetään huomiota vasta silloin, kun ne eivät ole toimivia. Toisaalta niihin kiinnitetään huomiota myös silloin, kun ne ovat sekä toimivia että kauniita. Jälkimmäisen otin haasteeksi opinnäytetyössäni. (Kuva 1).

Opinnäytetyöni liittyy Kuopion Niiralassa sijaitsevaan kerrostalorakennukseen, Jukolankulmaan, joka on rakennettu vuonna 1928 ja joka sai töiden edetessä nimen Jukolan Sauna. Sain tietää Jukolankulman porraskäytävän kunnostustarpeesta muotoilun opettajaltani Heikki Nevalaiselta. Yhteinen tutustumiskäynti kohteeseen vahvisti kiinnostukseni työhön.

Jukolankulman rappukäytävä on nähnyt elämää vuosien varrella ja se kaipasi pintojen kunnostusta ja päivitystä. Innostuin työstä, koska se oli sekä kiinnostava että haasteellinen, mutta myös perinteinen sisustusarkkitehdin työ, jossa voisin yhdistää suunnittelijan koulutukseni ja aiemman ammatillisen kokemukseni pintakäsittelijänä. Uskoin, että ymmärrykseni ja kokemukseni rakennusosalta olisi hyödyksi esimerkiksi eri työvaiheiden aikatauluttamisessa.

Kuva 1. Jukolankulman uusi porrashuone.

Työn toimeksiantaja ja asiakas oli Pentti Jukola, jonka suvun omistuksessa Jukolankulma on ollut 1940-luvulta, toisen maailmansodan jälkeen.

Lähtökohtaisesti rappukäytävä oli pimeä ja pinnoiltaan vanhanaikainen. Kävimme asiakkaan kanssa keskustelua toiveista ja ja-oimme ideoitamme. Lähtökohdat olivat selkeät: portaikkoon haluttiin raikasta ja valoisaa; haluttiin tuoda esiin rakennuksen historiaa ja kunnioittaa sen aikakautta.

Aloitin projektin perehtymällä aikakauteen ja sen tyyliin tutkimalla julkaisuja ja muita sen aikaisia ja muiden aikakausien portaikkoja. Otin selvää asioista, joita piti huomioida projektissa. Tiedon hankinnan jälkeen aloitin värien ja valojen suunnittelun. Monien kokeilujen ja testien jälkeen alkoi lopputulos hahmottua ja työt voitiin aloittaa. Sain lähes vapaat kädet toteuttaa suunnittelutyön asiakkaan tarpeiden ja toiveiden pohjalta.

Työn toteuttivat asiakkaalle osana rakennuksen laajempaa saneerausprojektia: H&J Jukarainen urakoitsijana, Matti Antikainen kokonaisvalvojana, Markus Jukarainen kirvesmiehenä ja Mia Niskanen maalarina. Sähkötöistä vastasi Ville Huuskonen ja tasotustyöt teki Jouni Pelli.

Opinnäytetyöni on siis konkreettinen työelämälähtöinen suunnittelutehtävä, joka koostuu (1) Jukolankulman portaikon pintojen kunnostamisen suunnittelusta ja toteutuksen seurannasta, joka valmistui huhtikuussa 2019 ja (2) tämän työn tietoperustan, suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin raportoinnista.

Kirjallisessa työssäni esitetyt kuvat ja kaaviot ovat omia, jollei lähdeä ole erikseen nimetty.

2 Lähtökohdat

Tässä luvussa määrittelen opinnäytetyöni tavoitteet, kysymyksenasettelun, tiedonhankintamenetelmät ja keskeiset käsitteet.

2.1 Tavoitteet

Asiakkaan toiveiden pohjalta Jukolankulman portaikon kunnostusprojektin tavoitteet määriteltiin seuraavasti: (1) kiinteistön viihtyvyyden lisääminen; (2) kiinteistön imagon vahvistaminen; (3) rakennuksen historian ja tarinan kunnioittaminen kuitenkin niin, että uusi ilme olisi entistä valoisampi ja avarampi; ja (4) uuden valoisin ilmeen luominen. (5) Lisäksi, oma oppimistavoitteeni oli kehittyä vanhan kunnostajana ja siten entistä laaja-alaisempaan sisustussuunnittelijana.

Seuraavassa lyhyt problematisointi tavoitteiden asettelusta ja niihin liittyvistä tehtävistä:

Kiinteistön viihtyvyyden lisääminen – Kunnostetun portaikon tulisi lisätä asukkaiden viihtyvyyttä ja portaikon toimivuutta ja käytännöllisyyttä. Lähtökohtaisesti vaikutelmaltaan ahdas ja pimeä rappukäytävä oli ongelmallinen rakennuksen viihtyisyyden ja toimivuuden kannalta. Portaikkoon pääsi heikosti luonnonvaloa. Ratkaisua viihtyvyyden lisäämiseen pitää lähteä etsimään uudesta värimaailmasta ja tehokkaasta valaistuksesta.

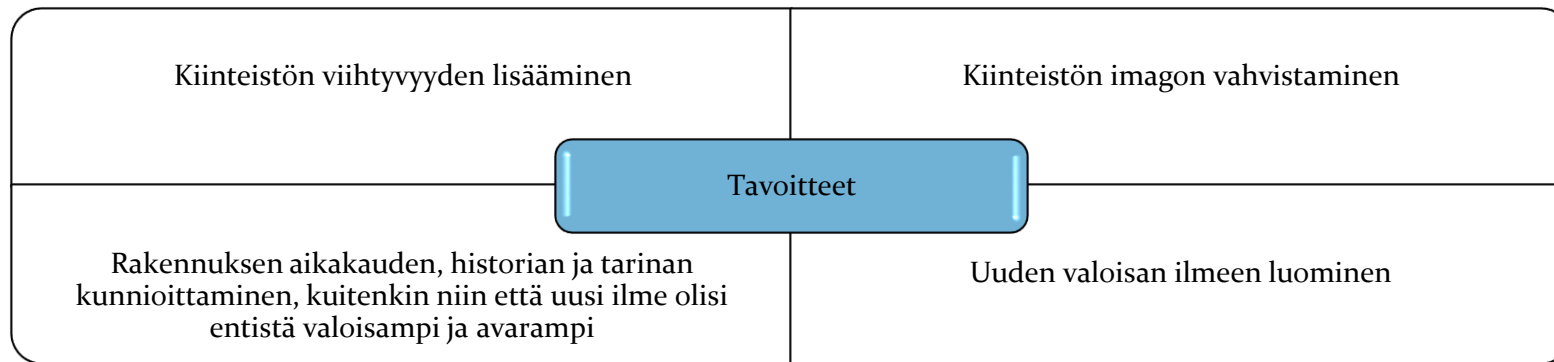
Kiinteistön imagon vahvistaminen – Jukolankulman kunnossapidolla oli tärkeä merkitys asiakkaalle, siis kiinteistön omistajalle, ja kulttuurinen merkitys tuleville sukupolville. Vanhan arvostukseen pohjaten Jukolankulman kunnostetun portaikon tulisi palvella myönteistä kuvaa kiinteistöstä arvokkaan vanhan vaalijana, samalla kun pitäisi löytää uusi toimiva ratkaisu pimeään ja ahtaaseen portaikon elävöittämiseksi.

Rakennusaikakauden kunnioittaminen – Jukolankulman uuden porraskäytäväratkaisun tulisi kunnioittaa rakennuksen aikakautta, historiaa ja tarinaa. Tehtäväksi tuli ammentaa rakennuksen historiasta inspiraatiota suunnitteluun ja ottaa tavoitteeksi tuoda sitä esiin rapun uudessa ilmeessä.

Uuden valoisin ilmeen luominen – Uuden ratkaisun toivottiin olevan valoisa ja siten vaikutukseltaan nykyistä avarampi. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi tulisi suunnitella, muiden muassa, tehokkaampi valaistus ja raikkaat värit.

Oma oppimistavoite – Henkilökohtainen tavoitteeni projektin suhteen oli hoitaa työ hyvin niin, että asiakas ja asukkaat olisivat tyytyväisiä. Halusin suunnitella viihtyisän ja mielenkiintoisen rappukäytävän, joka herättäisi rakennuksessa vierailevien ihmisten huomion. Halusin suunnitella tilan, joka toimisi nyt ja tulevaisuudessa perinnettä kunnioittaen.

2.2 Tutkimusasetelma, tutkimusmenetelmät ja tiedonhankinta

Kuvio 1. Työn tavoitteet.

Tutkimusasetelma – opinnäytetyöni oli ainutlaatuinen työelämälähtöinen projekti, jonka toteuttamista ohjasivat toimeksiantajan/asiakkaan toiveisiin perustuvat tavoitteet. Työlleni asetettujen tavoitteiden saavuttaminen muodostaa siten opinnäytetyöni tutkimusasetelman, josta nousevat tutkimuskysymykset on listattu alla. Nämä kysymykset jäsentävät opinnäytetyöni raportointia. Ne rajasivat tutkimus- ja kehitystehtävää ja suuntasivat työhöni liittyvää tiedonhakua, tutkimusmenetelmiä ja määrittelivät sen lopputulmaa.

Kysymykset ovat:

- Mikä tai mitkä ovat nykytilanteen ongelmat?
- Miten Jukolankulman historia ja tarina ohjaavat suunnittelutyötä?
- Mitä ovat mahdolliset vanhan kohteen suunnittelun rajoitteet?
- Historiallinen kerroksisuus suunnitteluun liittyen: 1920- ja 30-lukujen tyyli verrattuna tavoitteissa asetettuihin ratkaisuihin?
- Minkälaiset esteettiset ja tekniset väri-, valo- ja muut sisustusratkaisut vastaavat asetettuihin tavoitteisiin?

Tiedonhankintalähteet

Suunnittelutyöni tiedonhankintalähteitä olivat haastattelut ja säännöllinen yhteydenpito asiakkaan kanssa, sekä sähköiset että painetut kirjalliset lähteet, 1920-30 lukujen kuvastot, julisteet, mainokset ja lehtileikkeet (Kuva 2), tutustumiskäynnit ja kerrostalojen portaikkojen väri- ja valaistusratkaisujen havainnointi ja analysointi, kohteen kartoitus ja mittaukset, sekä maalinvalmistajien värikartastot. Työn luonteesta johtuen aiempi työelämäkokemus ja intuitio olivat osa tehtävän tietoperustaa. Viittaan intuitiolla luovaan työhön liittyvään kykyyn ymmärtää asia vaistomaisesti, ilman tietoista järkeilyä.

Tiedonhankintamenetelmät

Haastattelut olivat epämuodollisia keskusteluja asiakkaan ja muiden ammattilaisten kanssa. Säännöllisen asiakasyhteyden lisäksi keskustelin ammattilaisten, talon asukkaiden ja rakennustyöntekijöiden kanssa suunnittelutyöstä. Historiaa, tyyliä ja mahdollisia suunnittelurajoituksia tutkin lähinnä kirjallisista lähteistä. Tutustumiskäynnit kerrostalokohteisiin ja niiden havainnointi antoi aineistoa portaikkojen väri-, valo- ja katseenvangitsijaratkaisuihin ja teknisistä ratkaisuista. Maalinvalmistajilta löytyi olennaista tietoa 1920-30 lukujen väreistä. Kohteen kartoitus ja mittaukset olivat lähtökohtaisesti olennaisia suunnittelun onnistumiselle.

Kuva 2. 1920-luvun mainoksia.

2.3 Käsitteiden määrittelyä

Seuraavassa määrittelen työlleni keskeisiä käsitteitä:

Kuva 3. Portaikko.

Portaikko (myös porraskäytävä, porrashuone, rappukäytävä) on tila, joka koostuu portaista ja tasanteista, jotka muodostavat kulkuyhteyden eri kerroksissa oleviin huoneistoihin (Kuva 3). Portaikoissa voi vierailla satunnaisesti ja se on julkisivun lisäksi rakennuksen näkyvin osa. Tämän vuoksi portaikon tulisi olla viihtyisä, niin että se lisäisi käyttömukavuutta. Porrashuoneet ovat tiloja kadun julkisuuden ja kodin yksityisyyden välillä. Ne antavat ensimmäisen mielikuvan rakennuksesta ja sen asukkaista huokuen joskus runsautta ja koristeellisuutta, joskus niukkuutta ja selkeyttä. Porraskäytävät kuvastavat aikansa yhteiskunnallisia rakenteita ja arvojärjestystä. (Suvikumpu 2012.)

Tässä työssä portaikon kunnostaminen oli osa laajempaa ”korjausrakentamista”, joka oli pääasiallisesti ”saneerausta”. Kuopion kulttuuriympäristö -julkaisun määritelmään nojautuen, siinä oli myös ’restauroinnin’ piirteitä. Alla ovat mainittujen kolmen käsitteen määritelmät. Näiden käsitteiden määrittelyn on tarkoitus auttaa ymmärtämään suunnittelutyöni yhteyttä työmaan kokonaisuuteen.

Korjausrakentaminen tarkoittaa laajasti kaikkea toimintaa, jolla rakennuksen tai sen osien kuntoa ylläpidetään tai parannetaan paremmin soveltumaan tarkoitukseensa. Korjausrakentamista on esim. kunnossapito, kunnostus, peruskorjaus, vuosikorjaus, saneeraus, perusparannus ja restaurointi. (Kuopion kulttuuriympäristö, 169.)

Saneeraus on korjausrakentamista, jossa olemassa olevan rakennuksen arkkitehtuuria ei halutakaan ottaa huomioon rakennettaessa uutta. Lopputuloksen halutaan vastaavan uudisrakentamisen tasoa [...] Alun perin saneeraus on käsitteenä tarkoittanut keinojen asuinolojen, esimerkiksi slummien tervehdyttämistä. Käsitteissä on erotettavissa poistava saneeraus, joka tähtää rakennuksen ja asukkaiden uusiutumiseen ja säilyttävä saneeraus, jonka tarkoituksen on

asuinolojen ja sen ympäristön kohentamista olevan rakennuskannan ja sen asukkaiden ehdoilla. Suomessa etenkin 1960-70-luvuilla saneeraus miellettiin poistavaksi, mistä johtuen käsitteellä on jonkin verran huono kaiku. (Kuopion kulttuuriympäristö, 169.)

Restaurointi tarkoittaa sellaista korjausrakentamista, jossa olemassa oleva rakennus on suunnittelun lähtökohta rakennettaessa uutta tai korjattaessa vanhaa. Restauroinnissa uudisrakentaminen pyritään keskittämään mahdollisimman harvoin kohtiin. (Kuopion kulttuuriympäristö, 11.) Restauroinnissa rakennusta korjattaessa tulee ottaa huomioon uuden ja vanhan rakennustekniikan yhteensovittaminen. Korjattaessa tulee käyttää rakennuksen aikakaudelle tunnusomaista muotoilua, materiaaleja, värejä ja työmenetelmiä ja korjaus tulee tehdä niin, ettei se estä myöhempiä korjauksia. (Kuopion kulttuuriympäristö, 12.) Restauroinnissa rakennetun ympäristö, rakennus tai sen osa korjataan kiinnittäen erityistä huomiota kohteen kulttuurihistoriallisiin arvoihin sekä vanhaan rakennustapaan. Restaurointi tarkoittaa sellaisia toimenpiteitä, joissa tavoitteena ovat rakennukseen tai ympäristöön sisältyvien antikvaaristen ja arkkitehtonisten arvojen ylläpitäminen ja myös palauttaminen. (Kuopion kulttuuriympäristö, 169.)

Muita läheisiä käsitteitä ovat seuraavat, jotka eivät liity suoraan työhöni:

Entistäminen tarkoittaa aidon vanhan rakennusosan, rakennuksen tai pinnan tms. esiin ottamista ja säilyttämistä ts. palauttamista aikaisempaan asuunsa. (Kuopion kulttuuriympäristö, 165.)

Rekonstruointi merkitsee rakennuksen tai rakennuksen osan rakentaminen uudelleen säilyneiden osien ja/tai asiakirjojen perusteella. (Kuopion kulttuuriympäristö, 169.)

3 Tietoperusta

Tässä luvussa käyn läpi työni taustaa. Keron lyhyesti Jukolankulman tilanteesta juuri ennen suunnittelutyöni alkua ja luon katsauksen kiinteistön historiaan, suojelunäkökulmiin ja 1920-luvun lopulla vallinneisiin tyyliihin.

3.1 Jukolankulman historiaa

Martti Jukolan julkaisun Muistojen Niirala (2015) mukaan Jukolankulman alkuperäiset omistajat olivat nimeltään Dahlström, joista ei löytynyt työhöni lisätietoja. Vuonna 1940 talon ostivat nykyisen omistajan Pentti Jukolan äiti Raisa Jukola ja Maiju Vuorinen.

Pentti Jukolan isoisä Juho Jukola toimi kiinteistössä yrittäjänä. Hän vastasi kiinteistössä toimineista julkisista saunoista ja elintarvikeliikkeistä. Pentti Jukola on syntynyt ja asunut talossa lapsuudessaan, joten se on tärkeä osa hänen elämänsä. Nykyisin hän siis omistaa kiinteistön ja ”pyrkii hoitamaan kiinteistöä mahdollisimman hyvin”. (Jukola Pentti. 2019.)

Martti Jukolan Muistojen Niiralasta selviää, että talon edessä, Huuhankadun puolella, oli kuusikulmainen koju, jossa oli yksi Niiralan kaupunginosan pumppukaivoista. Katutasossa oli leipä- ja sekatavarakauppa sekä liha- ja maitomyymälä. Katutasossa sijaitsivat myös naisten ja miesten saunat. Talon yläkerrassa oli erillinen tilaus- eli numerosauna ja kaksi asuinhuoneistoa. (Kuva 4)

Jukolankulma alkuperäisenä.

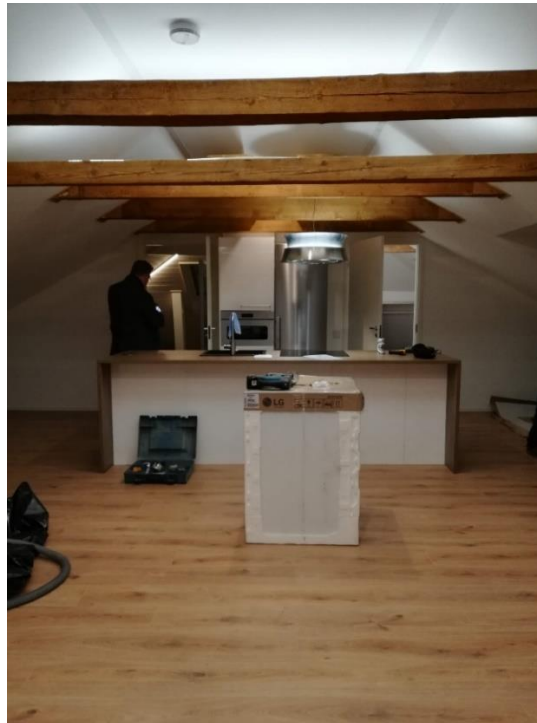
Kuva 4. Jukolankulma alkuperäisenä.
Lähde Martti Jukola, Muistojen Niirala (2015).

Martti Niirala kertoo edelleen, että julkinen sauna yritystoimintana muuttui suuresti, kun Kuopioon tuli uimahalli 1969. Saunominen yleisissä saunoissa väheni. Siksi Jukolankulman saunat muutettiin liiketiloiksi. Katutasoon muutti Tarkan Markan Makasiini.

Museovirasto julisti Jukolankulman [suojeluluokitus SR2, arvoluokka 1, asemakaavan kortteli 10, tontti 8] suojelukohteeksi vuonna 1980. Suojelun perusteluna on, että Jukolankulma on kulttuurihistoriallisesti arvokas. (Jukola Pentti, sähköposti, 10.5.2019, Liitteet 1-3)

Martti Jukolan mukaan vuonna 1995 tehtiin jälleen uusi remontti, jossa katutason liiketilat pilkottiin useiksi pienimmiksi liikehuoneistoiksi. Vuokralaisina olivat muiden muassa laakerikauppa, hirsitalomyynti, kehysliike, röntgenyritys, hieroja, tatuointiyritys sekä hoito- ja huolenpitopalvelu Merjukka.

Vuonna 2015, Jukolankulma oli jälleen muutoksen alla, kun talon kellarin ja katutason liiketiloja alettiin muuttaa asuinhuoneistoiksi. Vuonna 2018 ullakkotilat kunnostettiin loft-henkisiksi asunnoiksi. Loft- henkisellä asunnolla sisustusmaailmassa viitataan yleensä asuintilaan, joka sijaitsee alun perin muuhun käyttöön tarkoitettussa rakennuksessa. Tila on tyypillisesti avara, korkea, valoisa ja muunneltavissa oleva. Lisäksi tavallista on, että tilassa on alkuperäisiä rakenteita, kuten paljasta betonia, tiiltä, vanhoja putkikanteita tai metallisäleitä. (Kuvat 5 ja 6)

Kuva 5. Loft-huoneiston tiiliseinä.

Kuva 6. Loft-huoneiston hirret.

Kaksi merkittävää suunnitteluelementtiä kehittyi Jukolankulman ja Jukolan suvun historiaa tutkiessa. Jukolan suvun juuret ovat nimittäin Karjalassa ja kiinteistön omistaja Pentti Jukola toivoi, että se näkyisi lopputulemassa. (Ks. Toteutusosa, boordi). Toiseksi sisustuselementiksi nousivat ullakon paloturvaovina toimineet rautaovet, jotka jäivät ullakon saneerauksessa pois alkuperäisestä käytöstään. Suunnitelman toteutusosassa kerrotaan niiden uudesta käytöstä muualla talossa. Vanhan rakennuksen arvo on sen iässä ja historiassa ja yllä mainitut elementit antoivat suunnittelulle aineksia vahvistaa kiinteistön luonnetta. (Ks. tarkemmin Toteutusosa).

3.2 Aikakauden ”henki” tyyliessä

Suomen itsenäisyyden alkuaika tunnetaan rakennustaiteessa 1920-luvun klassismina tai pohjoismaisena klassismina. Sille olivat tyypillistä sileät rapatut (ulko)seinäpinnat, joissa oli antiikin aiheita korkokuvina sekä koristellut räystäät. (Asunmaa Martti, 2000.) Eri lähteiden mukaan tyyliuudatuksen muuttuminen 1920-luvun klassismista 1930-luvun funktionalismiin tapahtui vähitellen, niin sanotun siirtymäkauden kautta.

Siinä missä 1920-luvun tyyliä luonnehti rikas värien käyttö sisustuksessa, ”rohkea art deco” (Rinne Hannu, 2016, 54.), funktionalismi suosi puhtaita kirkkaita värejä. Elina Standertskjöld kirjoittaa, että funktionalismissa siirryttiin suurin ikkunoihin, valkoisiin seiniin, jotka päästivät auringonvalon sisään, käytännöllisiin pohjaratkaisuihin ja helppoon puhtaanapitoon. (Standertskjöld, Elina, Rakennusperintö – 1900-luvun suomalaisen arkkitehtuurin tyyli. osat I ja II.)

Porrashuoneet muuttuivat pelkistetyimmiksi 1920-30-luvulla eikä erillisiä keittiönportaita tehty enää asuntojen koko- ja tasoerojen tasoittuessa ja asumismukavuuksien kehittyessä (Suvikumpu Liisa, 2012.)

Hyvin valoa toistavat värit, käytännöllisyys, helppo puhtaanapito, tasa-arvoistuminen, asumismukavuuksien ja viihtyisyyden kehittyminen olivat niitä tyyppisiä elementtejä ”aikakauden hengessä”, jotka tulivat näkymään Jukolankulman portaikon uusissa ratkaisuissa. Pentti Jukolan oman tiedonkeruun perusteella samanlaisia ratkaisuja löytyy, muiden muassa, Helsingin Museokadulta ja Tehtaankadulta. Kaiteet, kivilattiat, lämpöpatterit, huoneistojen sisäovet toteutettiin myös ohjeistuksen mukaisesti.

3.3 Jukolankulma - nykytilanne

Opinnäytetyöni kohde, Jukolankulman kiinteistö (Kuva 7) on nelikerroksinen asuintalo Kuopion Niiralan kaupunginosassa. Kahden asuinkerroksen lisäksi rakennuksessa on siis kellarikerros ja vuonna 2019 asunnoiksi saneerattu ullakko. Kiinteistö on rakennettu vuonna 1928, kun taas Niiralan kaupunginosa – noin kilometrin päässä Kauppatorilta - on Kuopion kaupungin nettisivujen - mukaan pääosin 1940-60-luvulta (Kaupunginosat, Niirala.)

Nykyiset 11 asuntoa ovat kaikki vuokra-asuntoja, joista neljään on omat sisäänkäynnit pihan puolelta. Muihin seitsemään kuljetaan työnkohteena olleen portaikon kautta. Kolmessa on asuntokohtaiset saunat. Yleistä saunaa tai hissiä ei rakennuksessa nykyisin ole.

Viimeisen 50 vuoden ajalla on tehty seuraavat kunnostustyöt: 1971 saunat purettiin ja remontoitiin liiketiloiksi; 1971 rappukäytävä remontoitiin; 1995 katto, ikkunat ja julkisivu remontoitiin, liiketiloja pienennettiin; 2006 julkisivu korjausmaalattiin; 2015 kellarin sekä katutasen liiketilat muutettiin asuintiloiksi; 2018 ullakko muutettiin asuintiloiksi; 2019 rappukäytävä kunnostettiin. (Jukolankulman isännöitsijän todistus 2019.)

Kuva 7. Jukolankulma nyt.

Suunnittelutyöni kohteena olleen portaikon kunnostus tuli ajankohtaiseksi paitsi ullakon saneerauksen takia asuintiloiksi, myös koska pienehkö vesivuoto oli vahingoittanut portaikon seinää, jonka pintamateriaalit olivat jo muutenkin huonokuntoisia (Kuva 8). Sähköjohdot olivat vanhentuneet. Luonnonvaloa tuli rajoitetusti ja keinovalo oli heikkotehoinen (Kuva 9, s.13)

Kuva 8. Ensimmäisen kerroksen lähtötilanne.

Kuva 9. Ensimmäisen kerroksen sähköt ja valaistus.

3.4 Suojeluviranomaisten ohjeistus Jukolankulman kunnostuskorjaukseen

Silloin kun viitataan tässä raportissa suojeluviranomaisten ohjeistukseen, tarkoitan asiakkaani ohjeistusta minulle hänen kanssakäymisensä pohjalta suojelu- ja lupaviranomaisten kanssa.

Museovirasto julisti Jukolankulman (suojeluluokitus SR2, arvoluokka 1, asemakaavan kortteli 10, tontti 8) suojelukohteeksi vuonna 1980. Suojelun perusteluna on, että Jukolankulma on kulttuurihistoriallisesti arvokas (Jukola, P. sähköposti, 10.5.2019).

Ullakon saneerausta ja muita korjauskunnostuksia valmistellessaan, Jukolankulman omistaja vahvisti saaneensa suojeluviranomaisilta seuraavanlaisen ohjeistuksen:

Rakennusta ei ilman pakottavaa tarvetta saa hävittää. Rakennuksen kellariin ja ullakolle saa sisustaa kerrosalaan luettavia tiloja. Korjaus- ja muutostöiden tulee olla sellaisia, että rakennuksen historiallinen ja kaupunkikuvan kannalta merkittävä luonne säilyy. (Jukola, P. sähköposti. 09.05.2019; Asemakaavan merkinnät ja määräykset. 1996. Liite 4.)

Portaikkoon liittyvät ohjeet olivat seuraavat: käytävän muotoja tulee kunnioittaa (huomioidaan palkkirakenne); kaiteisiin ei saa tehdä muutoksia tai korjauksia; kivilattia tulee säilyttää entisenä, jos kunto sallii, patteria ei vaihdeta uuteen; väritys rakennusajan *hengen* mukainen; sisäovia ei saa vaihtaa, ne tulee kunnostaa jos ne ovat huonossa kunnossa. (Jukola, P. sähköposti 10.5.2019)

4 Suunnittelu

Tässä luvussa siirryn opinnäytetyöni, siis Jukolankulman porraskäytävän värien, valojen ja muiden elementtien suunnittelun konkreettiseen vaiheeseen. Luvussa 4.1. käyn läpi työni kohteen kartoitukseen asiakkaani kanssa ja vedän yhteen kartoituksessa esiin nousseet suunnittelun elementit, joita on tullut esiin jo muissakin tiedonhankintavaiheissa. Luvussa 4.2. käsittelen työn ideointia sekä visuaalista ja teknistä suunnitteluvaihetta ja niihin liittynyttä päätöksentekoa lähtien värien valinnasta, boordin suunnittelun kautta valaistuksen ja koteloinnin suunnitteluun ja lopulta logoon ja muihin pienempiin osa-alueisiin.

Kulttuurihistoriallisesti arvokkaassa rakennuksessa suunnittelutyö on vastuullista ja suunnittelijalta vaaditaan tietotaitoa ja kunnioitusta rakennusaikakautta kohtaan. Suunnittelutyössä tulee huomioida kohdetta koskevat mahdolliset määräykset esimerkiksi museovirastolta ja huolehtia että suunnitelmasta tulee esteetön, turvallinen sekä käytännöllinen. Suunnittelun tehtävänä on luoda kokonaisuus joka täyttää kaikki tavoitteet. Sisustusarkkitehtinä otin päävastuun siitä, että lopputulos on visuaalisesti kaunis ja raikas, se kestämaan aikaa ja uusia sukupolvia, kuitenkin niin, että se on rakennusaikakautta kunnioittava.

Porrashuone ei ole pelkkä kulkuväylä. Se on tärkeä tilaraja, joka yhdistää julkisen katutilan ja yksityisen asunnon. Asukkaille porrashuone on ainoa tapa päästä asuntoon ja siksi tärkeä osa päivittäistä arkiympäristöä (Lindh, 2012, 95.) Lisäksi porraskäytävän tulee olla esteetön, helppokulkuinen ja helppo pitää puhtaana.

4.1 Kohteen kartoitus asiakkaan kanssa

Olennainen osa tiedonhankintaa oli kohteen kartoitus asiakkaan kanssa, jolloin oli mahdollisuus käydä läpi suunnittelun käytännön tavoitteita ja rajoitteita ja ideoida alustavia ratkaisuja konkreettisessa ympäristössä. Kartoituksen olennaiset piirteet olivat seuraavat:

Jukolankulma on nelikerroksinen rakennus, jossa on kellari ja kolme asuinkerrosta mukaan lukien ullakko. Sisäänkäynti on pihan puolella. Tuulikaapista pääsee kapeaa portaikkoa pitkin kellariin, jossa on varastotila, vesivaraajat ja pääsulakkeet. Kellariin johtava osa portaikkoa ja kellari eivät kuuluneet työn piiriin (Kuva 10).

Kuva 10. Tuulikaappi ennen

Kuva 11. Näkymä ulko-ovelta ensimmäiseen kerrokseen.

Tuulikaapista on suora kulku välioiven kautta ensimmäisen kerroksen porraskäytävään, missä on yksi asuinhuoneisto. Asuinhuoneistojen ovet säilytetään. Käytävän päätyseinällä oli noin metrin korkeudelle marmorilaatoitus, josta puuttui palasia. Vaalean seinämaalain yleisilme oli kulunut. Kiinteistössä olleen vesivahingon jäljet näkyivät. Muilla seinillä oli kukkakuviainen koristereunus eli boordi, joka oli paikoitellen irti. Lattia on kiveä ja siisti. Se oli säilytettävä. Katto vaati paikkausta ja uuden maalipinnan, kuitenkin katon korkeusmuutokset sekä rakennekalkit haluttiin pitää näkyvissä. Ensimmäisessä kerroksessa oli lämpöpatteri, joka tuli säilyttää sellaisenaan. (Kuva 11)

Portaikou nousu on ulko-ovelle päin. Ensimmäisessä nousussa seinustalla oli harmaa muovimatto. Nousussa on hyväkuntoinen tumma kaide, jonka kädensija on taidokkaasti muotoiltu puusta. Sen tukipilarit ja kaidepinnat ovat rautaa. Kaide oli säilytettävä. (Kuva12)

Kuva 12. Kaide.

Kuva 13. Ensimmäinen porrasnousu.

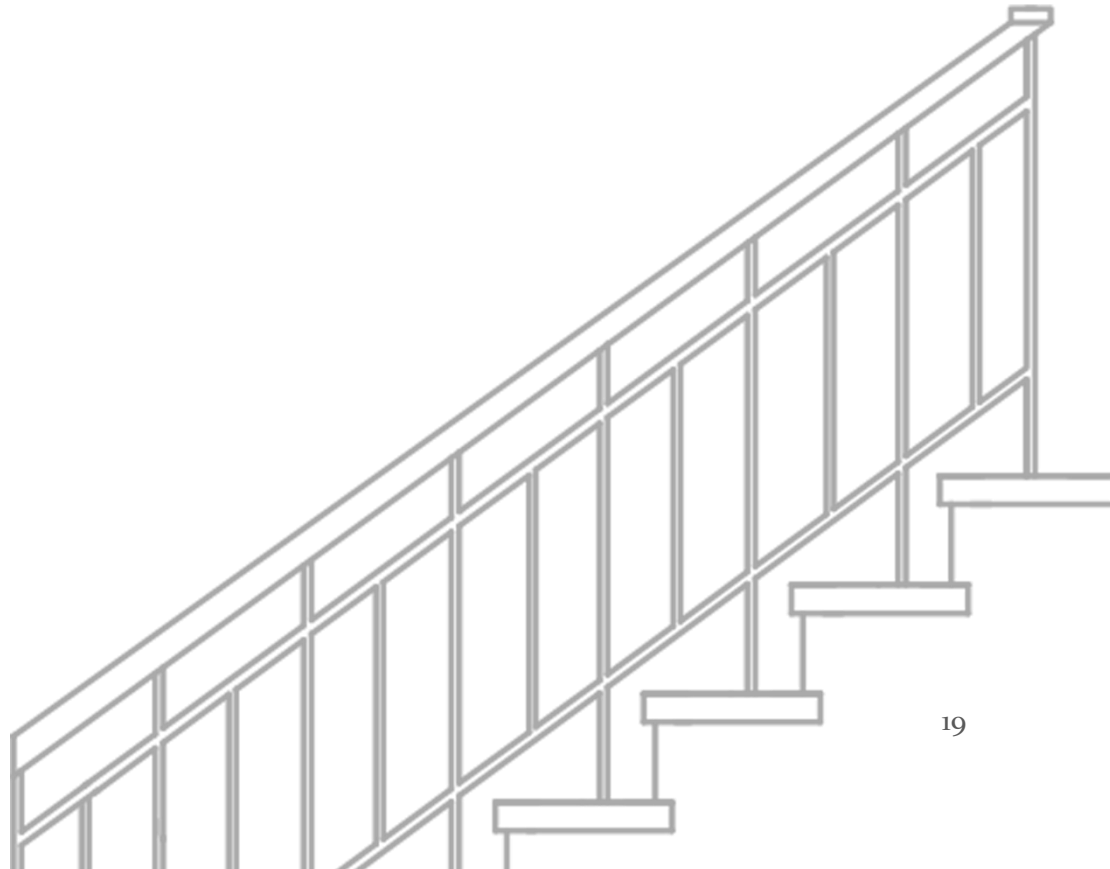

Kuva 14. Toinen nousu kuvattuna toisesta kerroksesta. 18

Portaikon 12 askelmaa johtavat ensimmäiselle tasanteelle, jossa on tuuletusparveke. Tuuletusparvekkeen ovesta on lasimaalauksia, jotka ovat asiakkaan äidin käsityötä. Ne säilytetään sekä tunne- että budjettisyistä. Budjettisuunnittelu oli omistajan vastuulla. Portaissa ja tasanteilla tila madaltuu, mikä heikon valaistuksen kanssa vaikutti tilan kokemiseen ahtaana, ”luolamaisena”. (Kuva 13, s. 18)

Tasanteelta nousee kuusi askelmaa toiseen kerrokseen, jossa on neljä huoneistoa. Huoneisto-ovia on kolme, yhdestä on kulku kahteen asuntoon. Toisen kerroksen asuntojen säilytettäviä ovia koristavat säilytettävät lasimaalaukset. Kerroksessa oli irtaimistona vanha liinavaatekaappi, joka oli siirrettävä pois paloturvallisuussyistä. Seinät, lattia ja katto olivat kuten ensimmäisessä kerroksessa. (Kuva 14, s. 18)

Seuraavat 6 askelta nousevat tasanteelle, jossa on koko portaikon ainoa pienehkö ikkuna ullakon kattoikkunan ohella. Viimeiset kahdeksan askelta johtavat ullakolle, jonka kaksi huoneistoa saneerattiin asuinkäyttöön 2018. Ullakkokerroksessa on kaksi huoneisto-ovea, jotka on paloluokituksen vuoksi uusittu. Poistetut ovet ovat valurautaa ja niiden uusiokäyttö olisi mahdollista suunnittelussa. Ullakkokerroksessa on kattoikkuna ja katon hirsirakenteet on jätetty näkyviin. Muuten seinät, lattia ja katto olivat samantaisia kuin ensimmäisessä kerroksessa.

Porraskäytävien ajastetut valaisimet toimivat katkaisijasta. Valaistus ei ollut tehokas, mikä jätti pimeän ja ahtaan vaikutelman. Siksi sähköt vedettäisiin uudelleen ja koteloitaisiin. Uusi liiketunnistimella toimiva valaistus ja voimakkaammat ja vanhaa laajemmalle pinta-alalle kantavat valaisimet oli suunniteltava. Sähköt oli vedettävä uudelleen valaistukselle, turvakameralle ja pistorasioille. Ensimmäisen ja toisen kerroksen vanhat sähköjohdot kulkivat muovisissa sähkökoteloinneissa. (Kuvat 15 ja 16)

Kuva 15. Ensimmäisen kerroksen koteloinnit ennen kunnostustöitä.

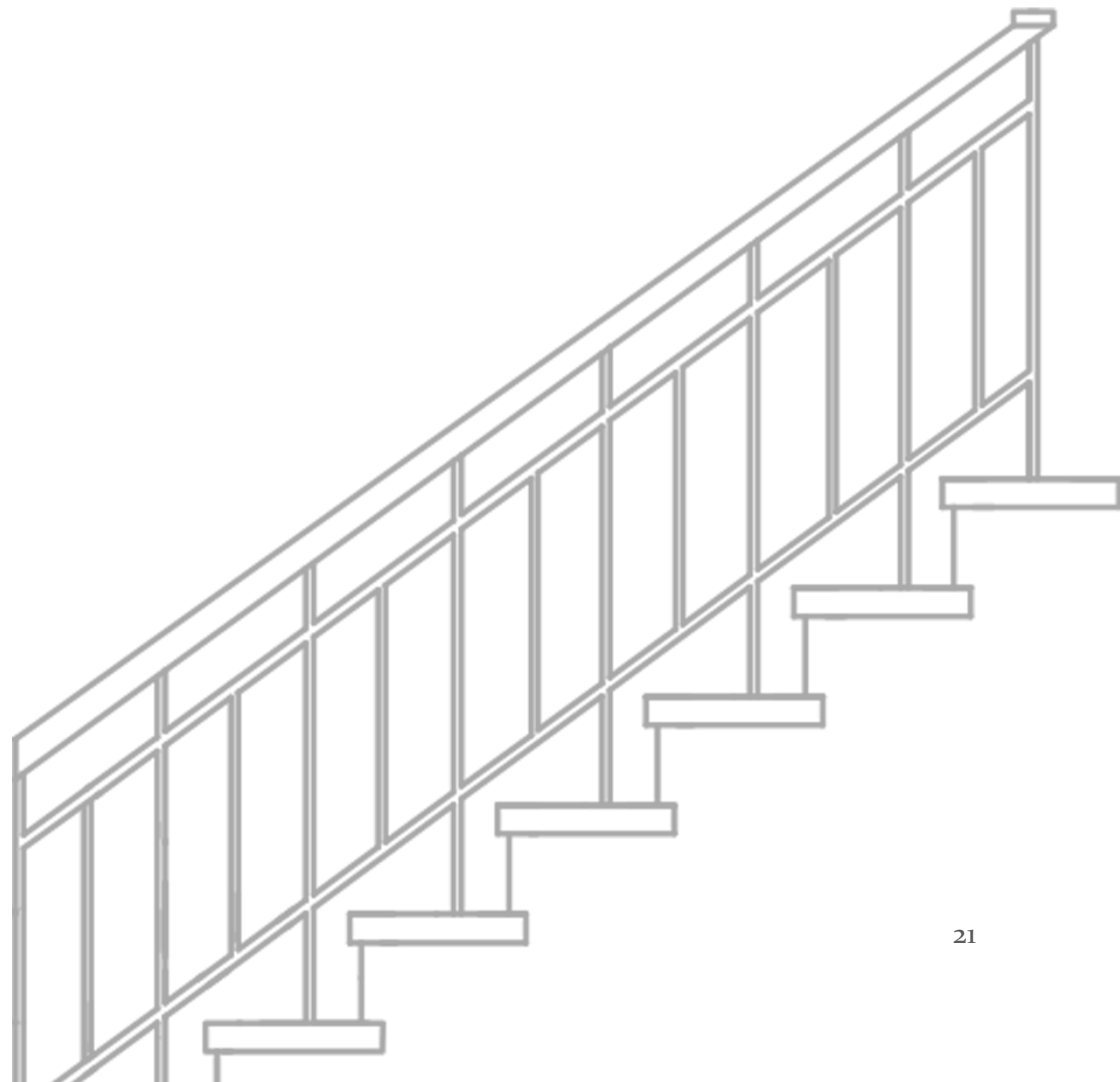

Kuva 16. Toisen kerroksen koteloinnit ennen kunnostustöitä.

Kohteen kartoituksesta nousivat esiin siis seuraavat suunnittelun elementit:

Ennallaan säilytettäväksi vahvistettiin porraskäytävien lattiat, huoneistojen ovet, portaikon kaiteet ja ensimmäisen kerroksen lämpöpatteri. Koristemaalattut ikkunat päätettiin säilyttää paitsi tunne-myös budjettisyistä. Seiniin tarvittiin uusi värimaailma. Katto oli maalattava uudelleen. Harkittavaksi jäi ullakolta poistettujen rautaovien mahdollinen käyttö suunnitteluelementtinä muualla. Sähköt vedettäisiin uudelleen ja koteloitaisiin. Uusi liiketunnistimella toimiva valaistus ja voimakkaammat, vanhaa laajemmalle pinta-alalle kantava valaistus suunniteltaisiin.

Kohteesta ottamieni mittojen perusteella tehdyt seinäprojektiot ovat liitteinä 5 ja 6.

4.2 Ideointi, visuaalinen suunnittelu, tekninen suunnittelu

Kohteen kartoituksessa ennallaan säilytettäväksi vahvistettiin porraskäytävien lattiat, huoneistojen ovet, portaikon kaiteet ja lämpöpatterit. Koristemaalatut ikkunat päätettiin säilyttää paitsi tunne- myös budjettisyistä. Seiniin ja kattoon tarvittiin uusi valoisampi värimaailma. Harkittavaksi jäi ullakolta poistettujen rautaovien mahdollinen käyttö suunnitteluelementtinä muualla. Sähköt vedettäisiin uudelleen ja koteloitaisiin. Uusi liiketunnistimella toimiva valaistus ja voimakkaammat ja vanhaa laajemmalle pinta-alalle kantavat valaisimet suunnittaisiin.

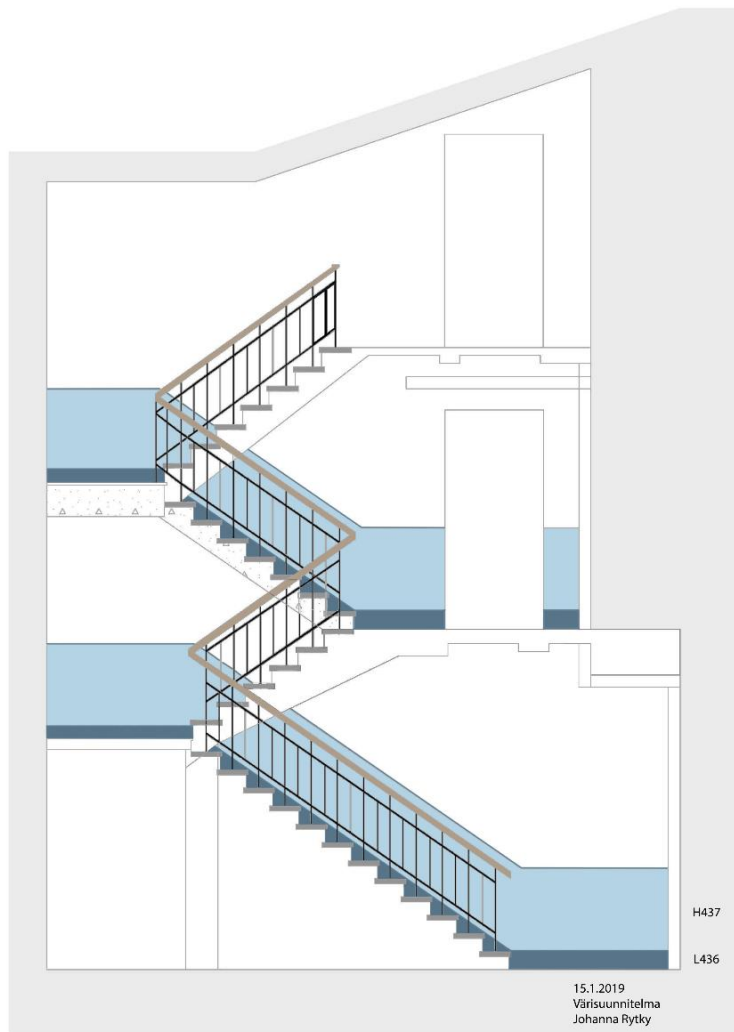
Kohteen kartoituksessa esiin nousseiden tekijöiden lisäksi suunnittelun perustana tulisi olemaan siis myös vuonna 1928 rakennetun kiinteistön historia, muiden muassa julkisena saunana ja sen karjalalaislähtöisen omistajaperheen tarina. Värimaailma olisi valoisa ja kirkas toisin kuin 1920-luvun klassismin murretut ja tummat sävyt kohti 1930-luvun funktionalismin värejä.

Alla kerron lisää visuaalisen ja teknisen suunnittelun elementeistä ja ideoinnista niiden taustalla. Elementit on järjestelty aiheittain, ei aikajärjestykseen.

4.2.1 Värit

Värisuunnittelun lähtökohtana oli se, että uudistuksessa haluttiin kunnioittaa rakennuksen historiaa ja sen tarinaa, mutta väriytykseen haettiin valoisaa lopputulosta. Kun tiedetään, että musta väri toistaa 0 % valoa ja valkoinen 100 %, piti löytää väri, joka ei imisi portaikon valoa.

Kuva 17. Esimerkki seinäprojektista.

Värien määrittelyssä oli seuraavia työtehtäviä, jotka lo-
mittuivat:

Seinäprojektiot - Tein seinäprojektiot rakennuksen por-
raskäytävästä Archicad-mallinnusohjelmalla. Haasta-
vinta oli portaiden piirtäminen. Harkitsin 3D-mallia, mutta
koin sen tarpeettomaksi, koska tila oli jo olemassa. Pro-
jektiot eivät myöskään heijastele katon korkeuden muu-
toksia portaikossa, koska tilaan ei oltu tekemässä raken-
teellisia muutoksia. Valmiit kuvat siirsin Photoshop-ku-
vankäsittelyohjelmaan värivaihtoehtojen testaamiseksi.
(Kuva 17, Liitteet 7 ja 8)

Seinäpintojen jako - Seinäpintojen ilmeeseen liittyen piti
päättää, käytettäisiinkö yhtä väriä koko seinällä/kaikilla
seinillä vai lisättäisiinkö jokin tehoste lisäämään tilan jän-
nittävyttä, kuten koristereunat tai suuret kerrosnumerot.
Suunnitteluprosessissa seinien ilme hahmottui sel-
laiseksi, että muuten valkoiset seinät sävytettäisiin metrin
korkeuteen; sävytetyn osan alareunaan maalattaisiin 22
cm leveä lista tummemmalla sävyllä; sävytetyn osan ylä-
reunaan tulisi koristereunus eli boordi samalla tummem-
malla sävyllä; boordin yläpuolella seinä maalattaisiin val-
koiseksi.

Värisävyjen valinta - Lopulliset värisävyt karsin kolmessa vaiheessa. Ensimmäisessä ja toisessa vaiheessa rajasin päävärin siniseen ja vihreään perusvärien, punaisen, sinisen, keltaisen ja vihreän joukosta. Kolmannessa vaiheessa lopullisiksi sävyiksi täsmentyi Teknoksen sininen väri (T1470) ja tummemmaksi väriksi rajauksia varten harmaa Tikkurilan Basaltti (N499). Edellisen valitsin, muiden muassa, siksi, että sininen toistaa hyvin valoa. Jälkimmäisen valitsin siksi, että sen harmahtava sävy toimisi hyvin rajauksissa, muttei olisi liian dominoiva. Värien valintaprosessin toteutin työmaaympäristössä vanhassa valaistuksessa pitäen mielessä, että uudistettu valaistus tulisi olemaan voimakkaampi. Valaistus piti ottaa huomioon, sillä sen voima vaikuttaisi värien sävyyn ja kylläisyyteen.

Seuraavassa kerron tarkemmin värien valintaprosessin kolmesta vaiheesta: Ensimmäisessä vaiheessa valitsin K-Raudasta heidän maaliasiantuntijansa avustuksella värimallit perusvärien eri sävyistä. Nämä värimallit teippasin työmaalla seinään ja tutkimme niitä yhdessä asiakkaani Pentti Jukolan ja opettajani Heikki Nevalaisen kanssa. Kuultuani asiakasta ja opettajaa aloitin värien karsimisen. Valitsin väreistä pois kirkkaimmat punaiset, keltaiset ja vihreät, koska hain tilaan rauhallista mutta valoisaa väriä. Jäljelle jäivät sinisen ja vihreän murretut sävyt (Kuva 18), joiden katsoin sopivan hyvin 1920-luvun lopun valoisuutta, helppoutta ja puhtautta etsivään henkeen.

Toisessa vaiheessa siirsin jäljelle jääneet värit Photoshop -kuvankäsittelyohjelmaan tekemiini seinäprojektioihin (Kuva 17, s. 23), joilla saattoi myös testata seinäpintojen jakamista ja pääväriin sopivaa rajaussävyä, joka ei olisi liian hallitseva. Tulostin projektiot ja teippasin ne taas työmaan seinälle (Kuva 19) muutamaksi päiväksi asiakkaan, opettajani, asukkaiden ja rakennustiimin nähtäväksi. Näissä paperisissa väriprojektioissa oli kuitenkin se ongelma, että ne eivät toistaneet värisävyjä täysin oikein. Työmaan valaistus arvelutti myös, koska lopullinen valaistus tulisi olemaan voimakkaampi. Projektiot olivat siis vain suuntaa antavia ja lopullisia päätöksiä pystyisin tekemään vasta koemaalausten jälkeen.

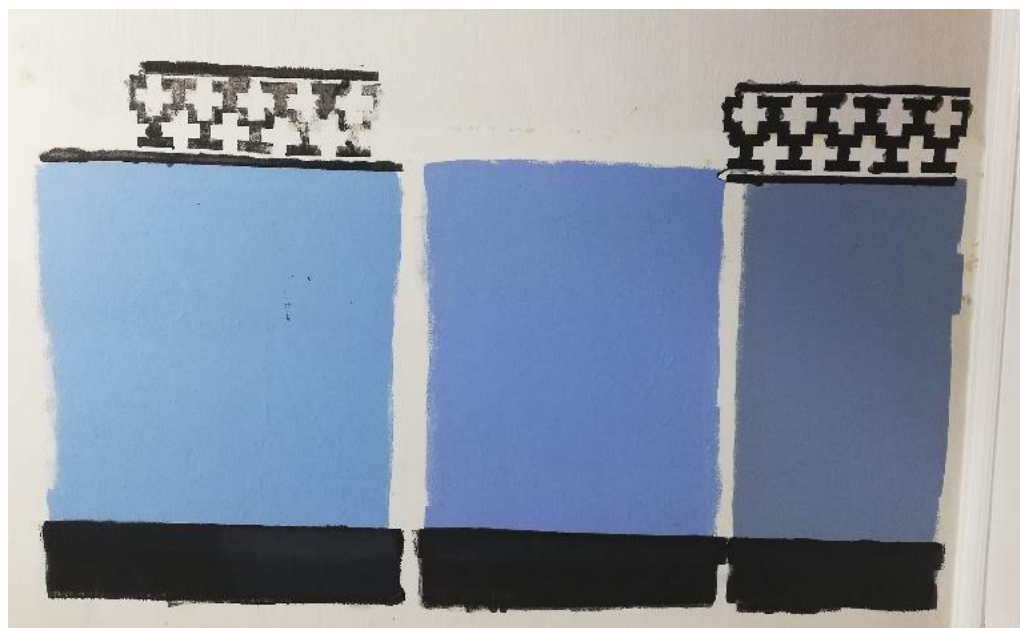
Kuva 18. Värinäytteet työmaan seinällä. 24
Kuva 19. Seinäprojektiot työmaan seinällä.

Kolmas vaihe olikin koemaalauksien tekeminen. Suuntaa antaneiden projektioiden pohjalta valitsin kaksi sinisen sävyä, nimittäin Tikkurilan Päiväunen ja Tikkurilan perinnevärikartan 060X -sävyä ja näille tummiin rajauksiin Tikkurilan Tako-raudan ja Denimin. Kun sävyt koemaalattiin työmaan seinään, siellä oli jo oikea valaistus. Nämäkään sävyt eivät tuntu-neet vielä oikeilta, sillä toinen sinisistä taittoi liikaa violettiin ja toinen liikaa harmaaseen. Siksi tutkin vielä kerran Tek-noksen värikarttoja uudessa valaistuksessa (Kuva 20), jonka perusteella maalattiin koevedos Teknoksen sävystä T1470 ja Tikkurilan sävystä Basaltti. Näistä tuli lopulliset värit (Kuva 21). Vaalea taivaansininen sävy loi jo pienenä alueena tilaan pirteyttä ja Basaltin harmahtava sävy rajasi tehokkaasti päävärin valintaa olematta liian dominoiva.

Tässä kolmivaiheisessa valintaprosessissa opin, että ei kannata käyttää liikaa aikaa kuvamuokkauksien tekemiseen tie-tokoneella, koska lopulliset värit voi varmistaa vasta koemaalauksissa ja oikeassa valaistuksessa.

Kuva 20. Värikarttoja.

Kuva 21. Testimaalaukset työmaan seinällä.

Sytä miksi päädyin siniseen: Sininen on ollut tärkeä sisustusväri kautta aikojen. Sitä näkyy myös paljon maalausteissa. Sininen väri liitetään usein sopusointuun, sen uskotaan rauhoittavan ja rentouttavan. Päivi Hintsasen väritietoppaan mukaan siniseksi maalatuissa huoneissa ihmisillä on taipumus puhua hiljempaa ja yleensä he ovat myös rentoutuneempia ja sopuisempia. (Hintsanen, P. 2019.) Tikkurilan värisivujen mukaan sininen oli funktionalismin aikaan perinteinen koristeväri. Sininen oli myös valaistuksen kannalta järkevä ratkaisu, sillä se heijastaa hyvin valoa. Monet ihmiset valitsevat sinisen mielivärikseen. Olinkin tyytyväinen, että sekä asiakkaani, opettajan, tiimin että monen asukkaan valinnat prosessissa tukivat omaa valintaani.

Sinisen lopullinen sävy T1470 on raikas ja eloisa (Kuva 21, s. 25). **Testimaalaukset työmaan seinällä:** vasemmalla lopullinen sävy, joka toi tilaan tarvittavaa pirteyttä, keskellä Päiväuni, joka oli mielestäni liian violetti ja vasemmalla perinnevärikartan sävy, joka miellytti silmääni, mutta tuntui lopulta liian tavanomaiselta valinnalta siihen nähden, että asiakkaan toiveena oli ollut raikas ja valoisa tila. Rajauksiin valitsin Tikkurilan Basaltin, sillä se oli vähän vaaleampi kuin aikaisemmat kokeilut ja täten tilaan sopivampi. Se rajasi sinisen sävyn hyvin, muttei kuitenkaan vienyt kaikkea huomiota. Värien vastapainona suuret pinnat jäivät vaaleiksi (Tikkurila).

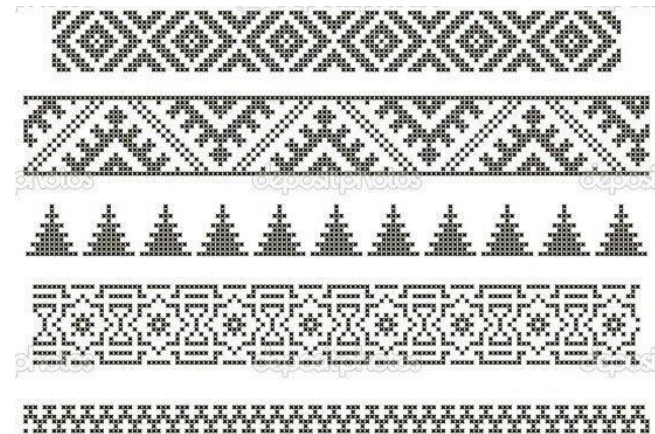
4.2.2 Boordi

Koristereunus eli boordi: Boordi jakaa tai rajaa tilaa. Boordi voi olla tapettia, laattaa tai maalattu. Yleensä sitä käytetään seinän puolivälissä, jolloin boordilla on jaettu seinäala kahteen osaan. Boordi voi myös kiertää huoneen ympäri lähellä katon rajaa. Maalattuihin versioihin tehdään yleensä sapluuna, jonka avulla kuvio maalataan seinään.

Mallikaava eli sapluuna: Sapluunan avulla tietty kuvio voidaan maalata seinään, kattoon tai vaikka huonekaluun. Sapluunan materiaaleja on monia, muiden muassa itse teipattavia kalvoja tai valmiita tarroja / siirtotarroja. Sapluunan voi leikata käsin tai työvälillä kuten laserilla. Kun valmis sapluuna on kiinnitetty haluttuun paikkaan, maalataan sen päälle, yleensä ns. tuputustekniikalla ja näin saadaan siisti kuvio.

Työprosessini alusta lähtien olin työstänyt mielessäni sitä kysymystä, miten voisin pitää suunnittelukohteeni värimaailman yksinkertaisen valoisana, mutta samalla tuoda esiin rakennuksen ja sen omistajasuvun historiaa ja tarinaa. Kohdetta kartoitettaessa ajatus omistajasuvun tarinan kertomisesta alkoi hahmottua. Koristereunus eli boordi olisi edullinen ja hyväksi koettu tapa lisätä rakennuksen historiaa ja tarinaa kohteen muuten tasaisiksi maalattaviin seinäpintoihin. Jukolan suvun karjalaiset juuret tuntuivat hyvältä lähtökohdalta boordin suunnittelulle. Samalla boordi jakaisi seinän väripinnan luontevasti kahteen osaan, eli alaosan pääväriin siniseen ja yläosan valkoiseen.

Karjalaisuutta miettiessäni ja tutkiessani sain inspiraation karjalaisesta kirjailusta (Kuva 22) sen selkeän graafisen muodon takia, josta olisi helppo tyylitellä boordin kuvio. ”Karjalaiselle kirjonnalle ovat ominaisia lakoniset geometriset kuviot (perinteen mukaan ne suojelivat pahalta silmältä). Kasvi- ja eläinaiheet ovat samoin hyvin kaavamaisia. Niiden joukossa tapaa usein mielikuvituksellisia olentoja: puu-ihminen, lintu-eläin, kaksipäinen hevonen. [...] Maagiselta ja sisältömerkitykseltään kirjontaa voidaan verrata petroglyyfeihin, kalliopiirroksiin, jotka ovat karjalaisten ja vepsäläisten kaukaisten esi-isien tekemiä” (Karjalainen Kirjonta, <http://henninen.net/kirjonta/suomeksi.htm>). Näytin asiakkaalle muutamia kuvia karjalaisista kirjailuista ja hän oli tyytyväinen kauniisiin ja yksinkertaisiin kuviin (Liite 9), joista sitten tuli lopullisen boordisuunnitelman inspiraatio.

Kuva 22. Karjalaista kirjailua.

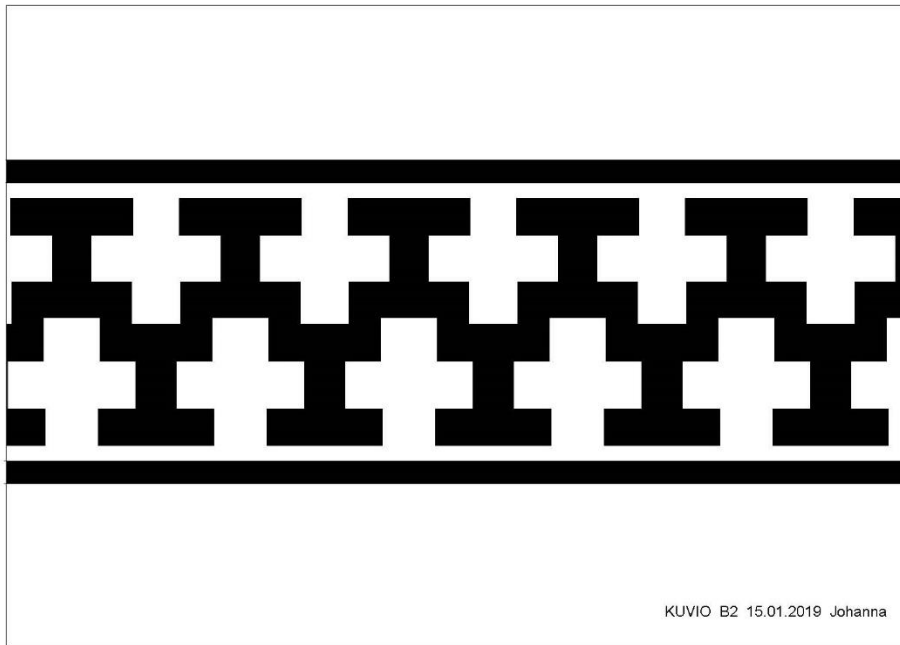
Vaihtoehtoiset boordikuviot piirsin Rhinorecords-mallinnusohjelmalla (Kuva 23) ja teippasin tulostukset rakennustyömaan seinälle. Boordisuunnittelua tehdessä pidin mielessä, että hyvä boordi on yksinkertainen. Monimutkainen ja yksityiskohmainen suunnitelma ei näytä samalta maalattuna. Lisäksi portaikossa kävellään nopeasti seinien ohi. Siksi yksityiskohtia ei ehdi rekisteröidä. Kuten kuvasta (Kuva 23) huomaa, vaihtoehdot ovat samantapaisia, osa reunoilla, osa ilman.

Kuvassa 23 vasemmalla olevat kaksi ensimmäistä kuviota toivat liikaa mieleen pelimaailman pikselit. Keskimmäiset kaksi kuviota olisivat olleet mahdollisia, mutta aavistelin, että kuvio olisi liian hallitseva pidempänä, joten päädyin oikean puoleiseen kuviointiin. Myös asiakas ja rakennustiimi kannattivat samaa vaihtoehtoa. Päätin tehdä kuvioon reunarajaukset, koska ne helpottaisivat toteuttamista. Lisäksi reunat rajaisivat ristikuviointia. (Kuva 24 s. 29).

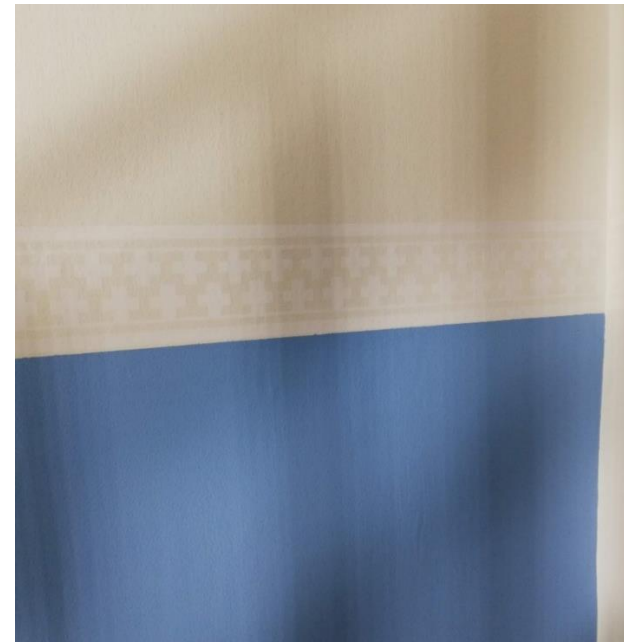
Rakennuksen aikataulusyistä sapluunat boordille päädyttiin tilaamaan kuopiolaiselta Mainosmiehet Oy:ltä, joka tekee sapluunoita muiden muassa Kuopion rakennusyhtiöille. Sapluunat tehtiin siirtotarralle, jotta ne olisi helppo liimata seinään ja saada suoraan. (Kuva 25 s. 29, Liitteet 10 ja 11).

Kuva 23. Boordivaihtoehdot.

Kuva 24. Lopullisen boordin kuvio.

Kuva 25. Siirtotarra seinällä.

Sapluunan kehittelyn prosessista: Alun perin olin toivonut leikkaavani boordin sapluunat itse laserleikkurilla. Materiaaleista keräsin tietoa muiden muassa Kuopion ja Tornion ammattikoulujen pintakäsittelyn asiantuntijoilta. Materiaalin vaihtoehtoina olivat itse teipattava tarra ja sapluunaan varta vasten tarkoitettu tarrakalvo. Riittävän laadukkaan materiaalin löytäminen osoittautui aikaa vieväksi. Leikkasin kahdesta eri materiaalista kokeiluversiot, mutta sapluunamateriaali ei ollut tyydyttävä, sillä sapluunan tarrapinta oli liian tehokas ja sapluunaa siirtäessä se hajosi. Lopulta luovuin laserleikkaussuunnitelmasta ja sapluunat tilattiin aiemmin mainitulta ulkopuoliselta toimittajalta. Ensimmäisen erän valmistuttua huomasin, ettei suora sapluuna tulisi toimimaan porrassoussuissa, joiden sapluunoihin tarvittiin kulma. Kokeilin erilaisia kulmaratkaisuja Rhinocheros-mallinnusohjelmalla ja onnistuin suunnittelemaan kulmapalan täydennystilauksen malliksi. Työmaalla oli vielä testattava, toimiko kulmapala kaikissa kulmissa, mikä helpotuksekseni tapahtui.

4.2.3 Valaistuksen ja sähköjen koteloinnin suunnittelu

Valaistusratkaisu oli ensisijaisen tärkeä onnistuneelle lopputulokselle. Valaistus vaikuttaa siihen, miten värit käyttäytyvät ja miltä ne näyttävät tilassa.

Ratkaisuksi tuli asentaa kunkin asuinkerroksen kattopalkkien taakse led-nauha. Innoluxin valaistussuunnitteluoppaan mukaan julkiseen tilaan suositellaan 4000 kelviniä valon lämpötilaksi ja 100 luxia valon määräksi. Valaistuksen asennuksen hoiti alan ammattilainen Ville Huuskonen, joka myös mittasi, että valaistus on riittävä.

Sähkökoteloinnit päädyttiin tekemään niin, että uusi tasainen kotelo kiertää koko kerroksen katonrajan, että koteloinnit olisivat yhtenäiset ja kauniit. Uudet kotelot on valmistettu kipsilevystä. Ne on tasoitettu ja maalattu sulautumaan seinän yläosaan ikään kuin vanhoina rakenteina. (Kuvat 26 ja 27 s. 31)

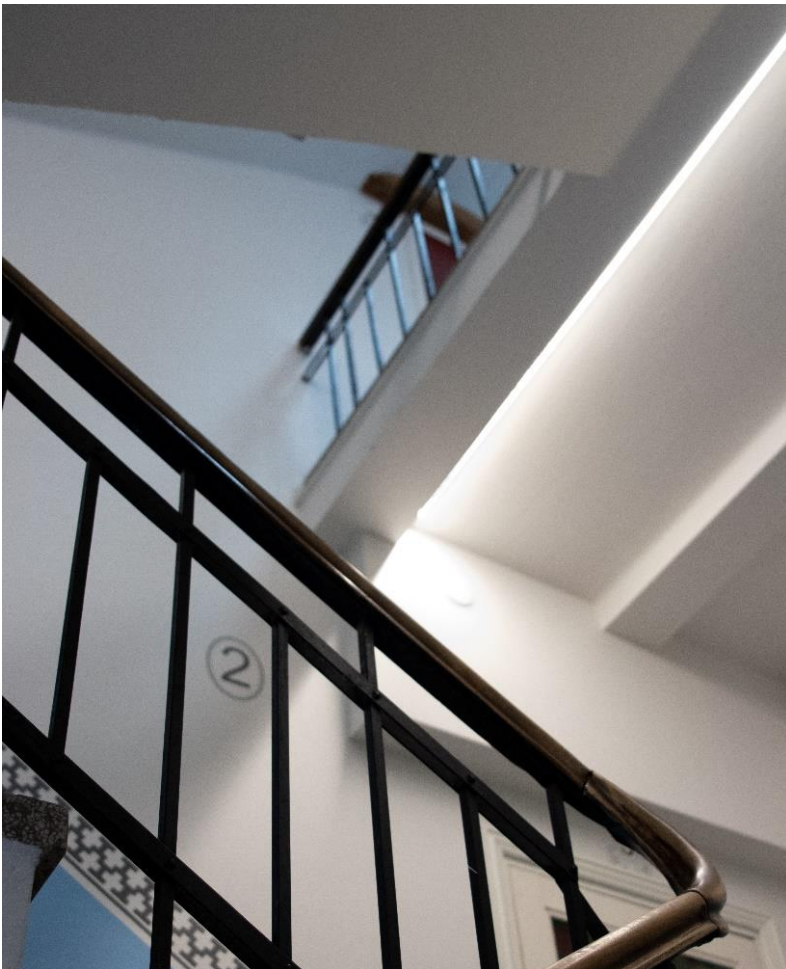
Kuva 26. Ensimmäisen kerroksen sähkökoteloinnit.

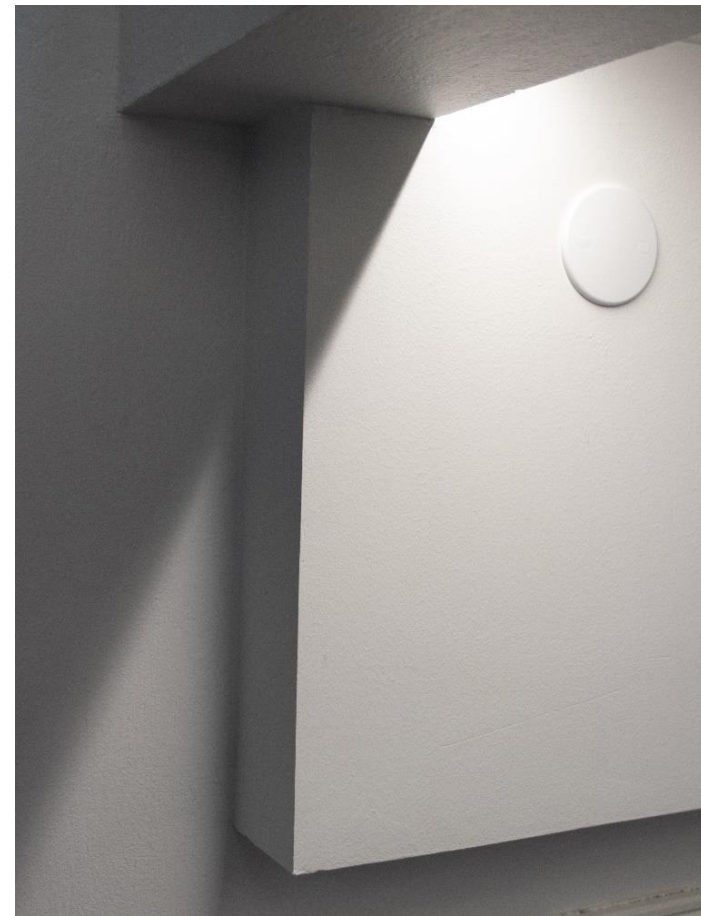
Kuva 27. Toisen kerroksen sähkökoteloinnit.

Valaistuksen suunnitteluprosessista: Valaistusratkaisun taustaksi tutustuin asiakkaan kanssa talon muihin valoratkaisuihin, etenkin ullakkohuoneistoihin asennettuihin led-valonauhoihin. Selvitin myös julkisen tilan valotehon, joka on siis 100 luxia. Valoa ei ole hyvä olla liikaa, varsinkin porraskäytävässä liikavalaistus voi häikäistä tai aiheuttaa jopa vaaratilanteita samalla tavalla kuin liian heikko valaistus. Julkisen tilan valon lämpötilan vaatimus on 4000 kelviniä.

Led-nauhat sekä rappukäytävän näkyvät kattopalkit yhdessä mahdollistivat epäsuoran valoratkaisun, joka heijastuu tilaan katon ja seinän kautta eikä siten häikäise. Lisäksi se antaa vaikutelman korkeammasta tilasta. (Kuvat 28 ja 29)

Kuva 28. Epäsuoravalaistus.

Kuva 29. Led-valonauha kattopalkin takana.

Aikeena oli asentaa led-nauhat myös porrasnousuihin, mutta asiantuntijan mittauksista selvisi, että jokaisen kerroksen päädyssä olevat nauhat valaisisivat riittävästi koko porraskäytävään.

Koska uusia sähköjohtoja piti vetää, suunnittelin uudet koteloinnit sähköjohdoille. Haasteellisinta koteloinnin suhteen oli toinen kerros, missä koteloitavaa oli joka seinällä. Aluksi mietittiin, lasketaanko kattoa koteloiden verran alaspäin. Tämä suunnitelma kaatui siihen, että suojeleohjeiden mukaan kattopalkkien piti näkyä. (Kuva 30)

Kuva 30. Vanhat koteloinnit ja kattopalkit.

Kirvesmiehen ja sähkömiehen kokemukset koteloinnista olivat arvokasta tietoa ja otin heidän palautteensa huomioon kotelon suunnittelussa. Olimme kaikki yhtä mieltä siitä, että koteloinnit on tehtävä siten, että tasainen kotelo kiertää koko kerroksen katon reunan. (Kuva 27 s. 31)

4.2.4 Logo ja muut elementit

Suunnittelutyön viimeiset osat olivat logo, kerros- ja asunonumerot, ohjemerkinnot ja historiataulu. Nämä työt ajoitin muiden töiden toteutusvaiheeseen.

Logon taustalta löytyy Jukolankulman historiaa julkisena saunana, sillä se oli asia, joka nousi usein esiin ideariihissä asiakkaani kanssa. Jukolankulma toimi siis pitkään, muiden muassa, omistajan isoisän hoitamana julkisena saunana, jonka historia päättyi uimahallien tulon myötä 1970. Tältä pohjalta esitin asiakkaalle ajatuksen saunasta logon teemana ja päädyimme siihen, että kiinteistölle luotaisiin 'Jukolan Sauna' -brändi.

Suunnittelin logon Rhinoceros-mallinnusohjelmalla (Kuva 31) ovaaliin muotoon, jossa on rakennuksen profiili ja tekstinä "Jukolan Sauna 1928". Rakennuksen profiiliin piirsin mallinnusohjelmassa kuvan päälle. Tein logosta myös muita kokeiluja, joissa oli saunasymboliikkaa, muiden muassa saunakiulua ja koivuvihtaa, mutta hylkäsinkin ne rajallisen tilan vuoksi (Liitteet 12 ja 13). Ensimmäinen, siis yllä kuvattu, ajatukseni logosta oli mielestäni paras, koska se oli selkeä ja toi yksinkertaisella tavalla esiin talon tarinaa, jota suunnitteluratkaisuilta kaivattiin. Tein logoon kehykset tuomaan tunnelmaa sekä rajaamaan logoa, jotta se erottuu taustasta.

Kuva 31. Logo.

Kuva 32. Vanerilogo.

Logon leikkasin koulun lasertulostimella vanerille (Kuva 32). Lopputulos syntyi useamman yrityksen jälkeen, sillä koulun leikkuri oli vioittunut eikä suoriutunut heti vanerin läpi leikkaamisesta. Vanerilogo asennettiin rappukäytävän ensimmäisen kerroksen päätyseinään kiinnittämään huomiota heti tilaan tultaessa. Leikkasin rakennuksen kuvan vielä erilliselle vanerille ja liimasin sen valmiissa logossa olevan rakennuksen päälle. Näin logoon saatiin kolmiulotteisuutta ja logossa oleva rakennuksen kuva erottuu selkeästi. Julkisivuun tarkoitetut rosterilogot leikattiin pyynnöstäni Kuopion ammattikoulussa metallileikkurilla. Taloyhtiö tulee käyttämään logoa myös omissa dokumenteissaan.

Asiakas toivoi myös saavansa **kerros- ja asuntonumerot** sekä **ohjemerkinnot**, toisin sanoen, savunpoistokyltin, vesi- ja sähkömerkinnot sekä hätäpoistumistien ja palosammuttimen merkinnot sellaisina, että ne sopisivat porraskäytävän uuteen ”hienoon” tunnelmaan, mieluummin kuin standardimerkinnot. Siksi suunnittelin kerros- sekä asuntonumerot sekä tekniset merkinnot Rhinocheros -mallinnusohjelmalla seuraavasti:

- Kerrosnumeroiden lähtökohdaksi valitsin selkeät ja yksinkertaiset numerot ja tumman värin niin, että ne olisivat helposti tunnistettavissa. Numeroiden ympärille toistin saman ovaalin muodon, joka on kiinteistön uudessa logossa. Tein sapluunat, jotka tilattiin Mainosmiehet Oy:ltä ja maalattiin seiniin hohtavapintaisella maalilla. Hohtava kerrosnumero on hyödyllinen esimerkiksi mahdollisen sähkökatkon aikana ja pelastushenkilökuntaa ajatellen (Kuva 33, Liite 14).
- Asiakkaan toivomat koristeelliset asuntonumerot suunnittelin samalla kaavalla, siis: pystyovaalin kehyksen sisällä oleva numero on selkeä, yksinkertainen ja väriltään tumma. Koristeellisuudessa palasin karjalaiseen kirjailuun ja siinä yleisiin kasvi- ja kukka-aiheisiin. Sovelsin tätä teemaa piirtämällä pisteitä, jotka muodostivat kukkia. Hylkäsin ajatuksen pistekuvioiden maalaamisesta seiniin, koska näin tarkalle kuviolle olisi ollut haasteellista tehdä sapluunaa. Myös maalaaminen olisi ollut vaikeaa. Siksi asuntonumerot tehtiin siirtotarrana, jotka tilattiin samalta toimitajalta kuin aiemmat vastaavat työt. (Kuva 34, Liite 15).
- Tekniset merkinnot pidin myös selvinä, helposti tunnistettavina ja helppolukuisina. Käytin hyvin perinteistä kirjaintyyppiä ja rajasin tekstit kehyksillä niiden näkyvyyden parantamiseksi. Tekniset merkinnot tilattiin ja kiinnitettiin myös siirtotarrana. (Kuva 35, Liite 16)

Kuva 33. Kerrosnumero.

Kuva 34. Asuntonumero.

Kuva 35. Tekniset merkinnot.

Kuva 36. Ensimmäisen kerroksen rautaovi.

Ullakon paloturvaovina toimineet 1920-luvun alussa käsin taotut **rautaovet**, joiden saranat ja runko ovat valurautaa, saivat uuden käytön sisustuselementteinä tuulikaapissa ja ensimmäisessä kerroksessa. Jälkimmäinen asennettiin "valeoveksi" päätyseinään, ikään kuin saunan oveksi, sillä sen päälle tuli 'Sauna' -teksti (Kuva 36, Liite 17). Ovet tuovat esiin historiaa ja ovat samalla hauska ja uniikki yksityiskohta.

Viimeinen suunnittelutehtävä oli **historiataulu**, jossa on kiinteistön lyhyt historiikki. Kysyin asiakkaalta, mitkä olivat hänestä oleellisia asioita rakennuksen historiassa ja näiden pohjalta suunnittelin taulun. Lisäsin tauluun vielä rakennuksen profiilin ja kehykset tuomaan yhtenäisyyttä. Tein mallinnuksen Rhinocheiros-ohjelmalla ja leikkasin taulut lasertulostimella vanerille. Näiden tekemisessä ei ollut ongelmia. Taulut sijoitettiin tuulikaapin ja ensimmäisen kerroksen rautaovien sisälle (Liite 18).

5 Toteutus

Työnäytteeni toimeksiannolla ei ollut etukäteen määrättyä aikataulua. Suunnittelutyöni kulkivat kuitenkin luontevasti rinnakkain ja lomittain työn toteutuksen kanssa niin, ettei työmaalla ollut suunnittelusta johtuvia viiveitä.

Kun minä viimeistelin värisuunnitelmaa, työmaalla alkoivat purkutyöt. Tarpeettomat, vanhat sähköjohdot purettiin ja uusille tehtiin läpivedot sekä uudet koteloinnit ”nikkaroitiin”. Vanhat pinnat, siis boordi, laatoitukset ja muovimatto, poistettiin (Kuva 37).

Seinät ylitasoitettiin. Maalari Jouni Pelli teki tasoituksen ammattitaidolla niin, että seiniin jäi tunnelmallista rosoisuutta, mikä sopi työn luonteeseen. Maalariopiskelija Mia Niskanen Kuopion ammattikoululta, Sakkyltä, aloitti maalaustyöt maalaamalla katon maalarinvalkoisella ja seinät pohjamaalilla.

Pohjamaalausten rinnalla kirvesmies Markus Jukarainen asensi vanhat rautaovet ja niiden puitteet paikoilleen (Kuva 38 s. 39).

Vanha valaistus purettiin ja uudet led-nauhat asennettiin. Suunnittelussa rappukäytävän pääsävy oli siinä vaiheessa valittu, kun seiniä maalattiin maalarinvalkoisella pintamaalilla ja mitattiin sinisen sävyn korkeus (1100mm) (Kuva 39 s. 39).

Kuva 37. Purkutyöt.

Kuva 38. Rautaoven asennus.

Kuva 39. Maalijaon merkinnät.

Kuva 40. Boordin asennus.

Suunnittelupuolella boordin sapluunat oli tilattu ja valmiina, kun seinät oli maalattu ylhäältä valkoisiksi ja alhaalta sinisiksi ja seinän alareunan tumman listan rajat oli merkitty seinään. Kun lista oli maalattu, alkoi boordin maalaaminen.

Autoin Mia Niskasta ensimmäisten sapluunoiden asentamisessa, mikä oli aluksi haasteellista, mutta edistyi paremmin muutaman metrin jälkeen (Kuva 40). Boordi piti maalata aikaa vievällä tuputustekniikalla. Portaikkojen nousevat boordit ja kulmapalat suunnittelin ja tilasin pikaisesti tässä vaiheessa, koska olin suunnitellut vain suoraa boordia ajattelematta portaikon nousukulmaa (Kuva 41, Liite 19). Olin tyytyväinen boordin lopputulemaan.

Kuva 41. Boordin kulma.

Samalla kun työmaalla asennettiin sapluunoita ja maalattiin boordeja, minä suunnittelin, mallinsin ja tilasin asunto- ja kerrosnumeroinnit sekä tekniset merkinnät. Kerrosnumerot maalattiin valoa varastoivalla maalilla, joka hohtaa pimeässä, kuten myös ensimmäisen kerroksen rautaoven yläpuolelle sapluunan avulla maalattu ”Sauna”-teksti (Kuva 42). Asuinnumerot sekä tekniset merkinnät tehtiin siirtotarroilla (Kuvat 43 s. 42, 44 s. 43 ja 45 s. 43).

Kuva 42. "Sauna"-kyltti.

Kuva 43. Asuntonumerot.

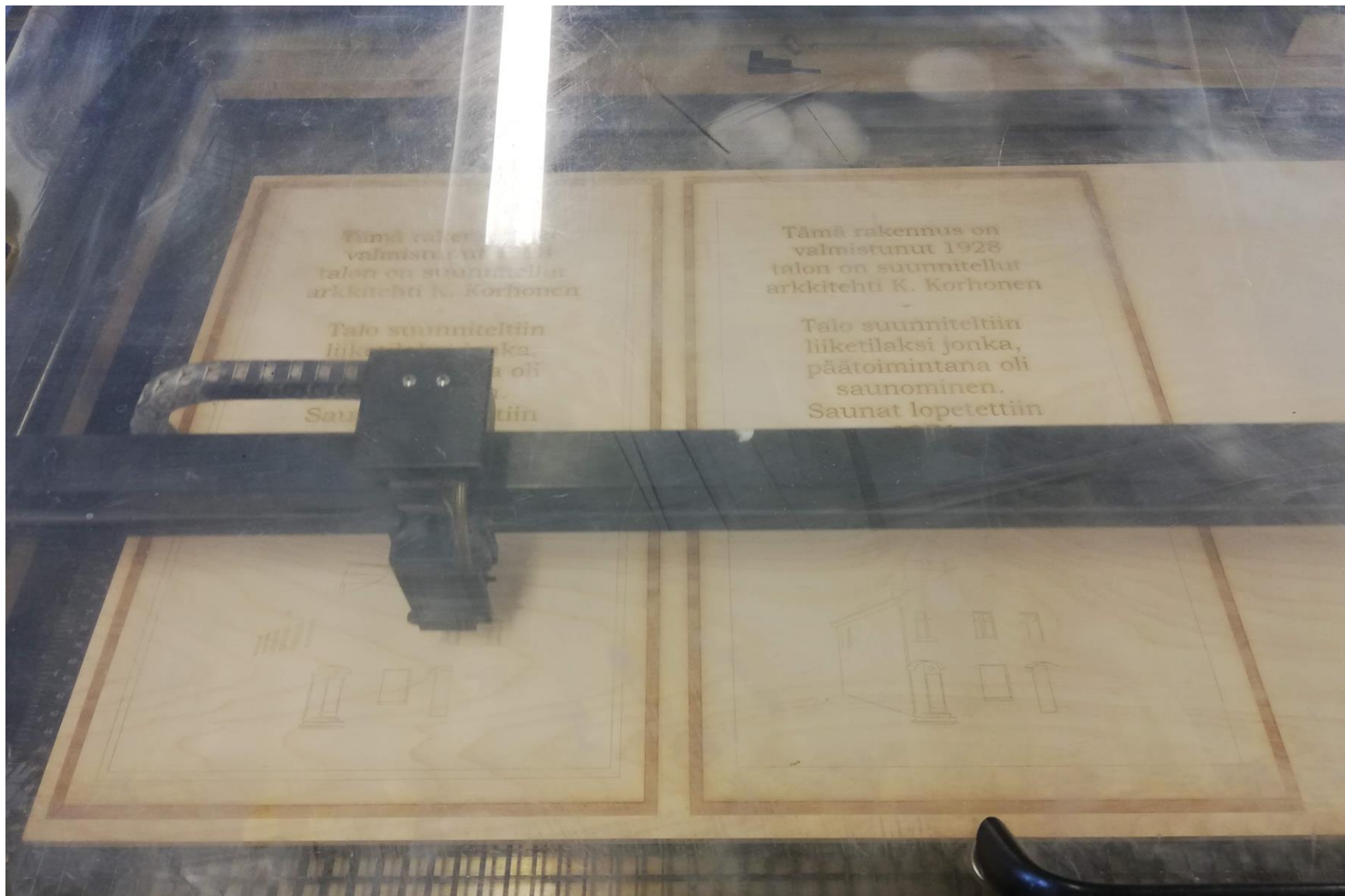

Kuva 44. Tekniset merkinnät I.

Kuva 45. Tekniset merkinnät II. 43

Viimeisenä valmistin historiataulut sekä logon, jotka kiinnitettiin paikoilleen (Kuvat 46 ja 47 s. 45)

Kuva 46. Historiataulujen leikkaus. 44

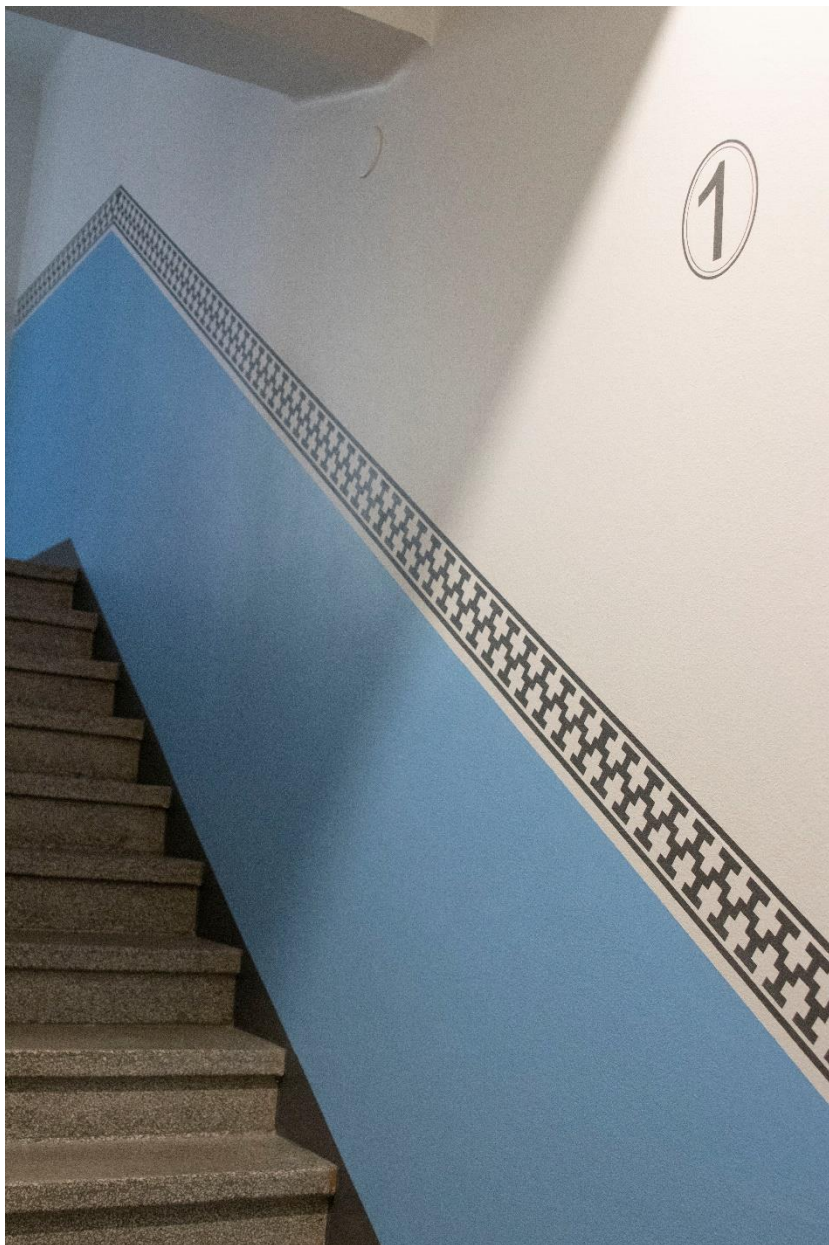

Kuva 47. Valmis logo. 45

Kuvat 48-54 kuvaavat lopputulemaa.

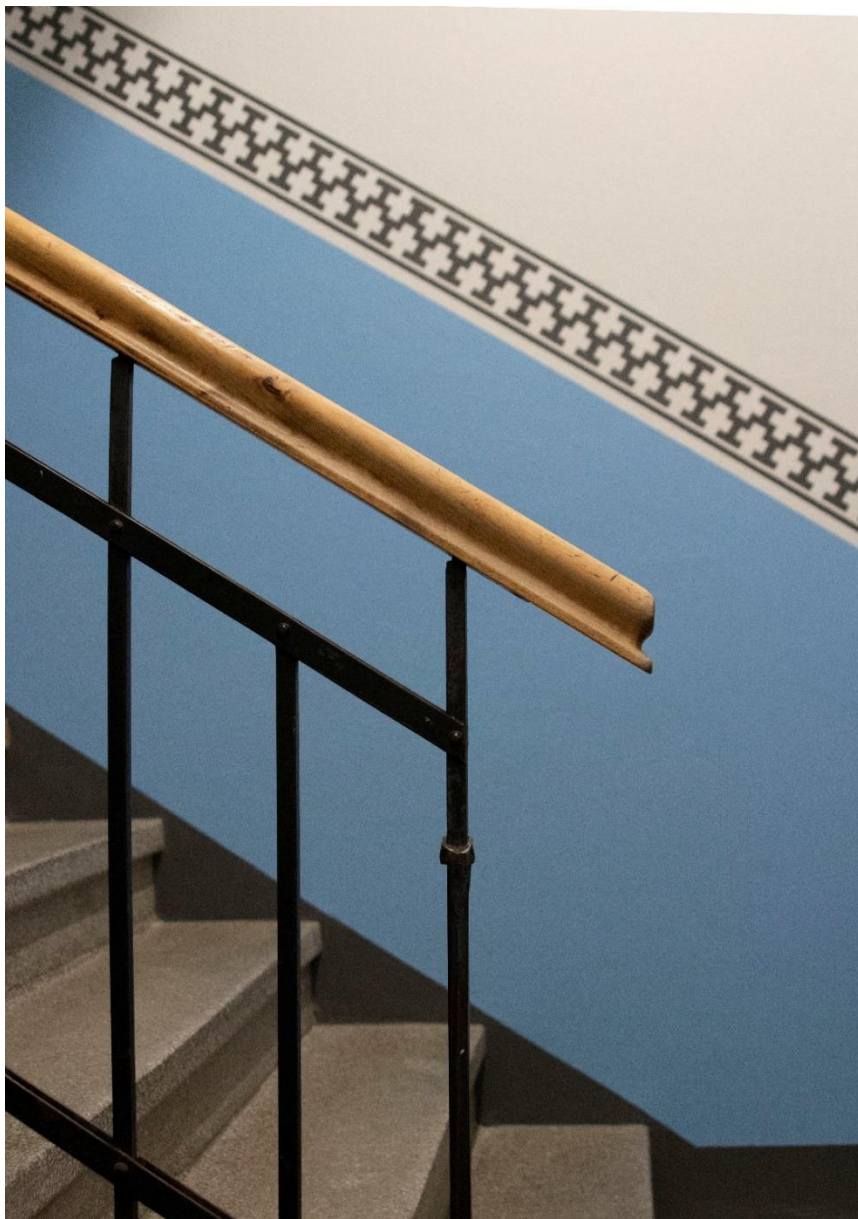
Kuva 48. Ensimmäisen kerroksen uusi ilme.

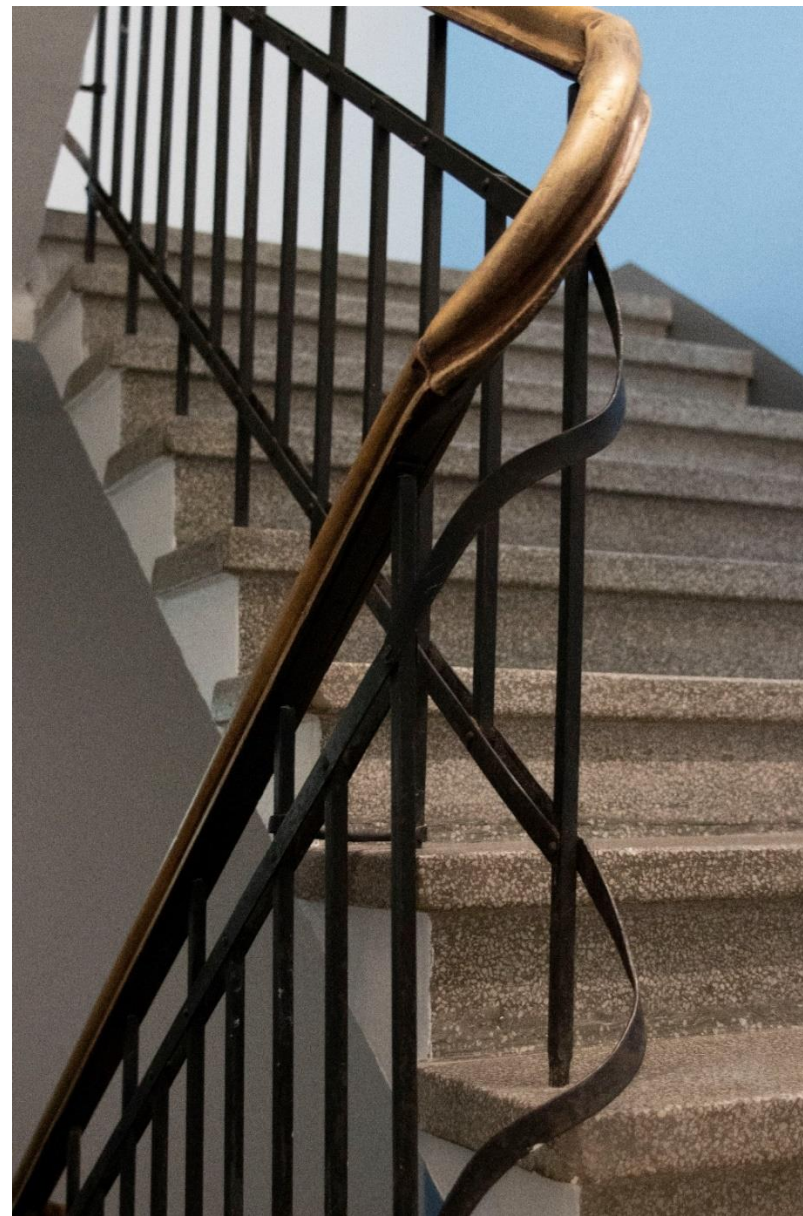
Kuva 49. Ensimmäinen porrasnousu valmiina.

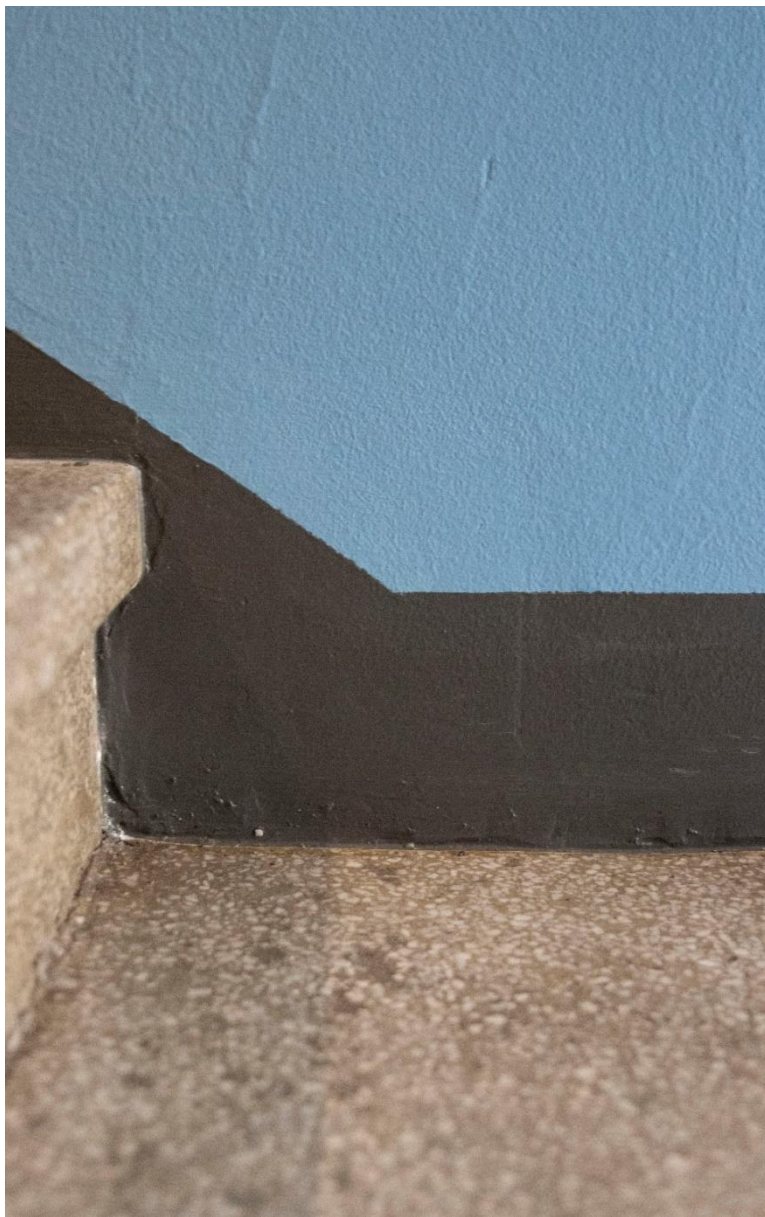
Kuva 50. Porrasnousu toiseen kerrokseen.

Kuva 51. Porrasnousu.

Kuva 52. Kaiteen yksityiskohdat. 48

Kuva 53. Seinän ja lattian rajaa maalattu lista.

Kuva 54. Ovien lasimaalaukset säilytettiin.

6. Pohdinta

*Porrashuone ei ole pelkkä kulkuväylä. Se on tärkeä tilaraja, joka yhdistää julkisen katutilan ja yksityisen asunnon. Asuk-
kaille porrashuone on ainoa tapa päästä asuntoon ja siksi tärkeä osa päivittäistä arkiympäristöä (Lindh 2012, 95.) Lisäksi
porraskäytävän tulee olla esteetön, helppokulkuinen ja helppo pitää puhtaana.*

Tavoitteet: Opinnäytetyön, Jukolankulman portaikon kunnostusprojektin tavoitteet oli asetettu asiakkaan odotusten poh-
jalta seuraaviksi: (1) kiinteistön viihtyvyyden lisääminen; (2) kiinteistön imagon vahvistaminen; (3) rakennuksen aikakau-
den, historian ja tarinan kunnioittaminen kuitenkin niin, että uusi ilme olisi entistä valoisampi ja avarampi; ja (4) uuden
valoisan ilmeen luominen.

Kysymyksenasettelu: Tavoitteiden toteuttamista varten hankittiin tietoa seuraaviin kysymyksiin: mitkä ovat nykytilan-
teen ongelmat; millainen on Jukolankulman kiinteistön historia ja tarina; onko mahdollisia rajoitteita suunnittelulle; 1920-
ja 30-lukujen tyyli verrattuna tavoitteissa asetettuihin ratkaisuihin ja; millaiset esteettiset ja tekniset väri-, valo- ja muut
sisustusratkaisut vastaavat asetettuihin tavoitteisiin.

Tietoperusta: Kohteen kartoitus ja mittaukset, asiakkaan haastattelut ja säännöllinen yhteydenpito asiakkaaseen olivat
ensisijaisen tärkeitä tiedonhankintamenetelmiä kohteen ja sen muutosrajoitteiden hahmottamiseksi, sen historian ym-
märtämiseksi ja hyväksyttävän esteettisen ja teknisen lopputuloksen löytämiseksi. Sähköisistä ja painetuista kirjallisista
lähteistä löytyi tietoa sekä rakennuksen historiasta että kyseessä olevan aikakauden tyyleistä ja tyylien muutoksista.
Kuvastojen, julisteiden, mainosten ja lehtileikkeiden tutkiminen ja analysointi ja vastaavien olemassa olevien kohteiden
havainnointi vahvistivat sekä kokemusta että intuitiota siitä, millainen esteettinen ratkaisu toimisi parhaiten. Tekniseen
ratkaisuun auttoivat paitsi teknisten asiantuntijoiden haastattelut ja materiaalit myös aiempi työelämäkokemukseni. Sään-
nöllisen asiakasyhteyden lisäksi haastattelin talon asukkaita ja rakennustyöntekijöitä.

Päätulokset suhteessa tavoitteisiin: Tavoitteelle 1: Lähtökohtaisesti ahdas ja pimeä rappukäytävä oli ongelmallinen rakennuksen viihtyisyyden ja toimivuuden kannalta. Uusi valoisia värimaailma tehokas led-valaistus tuovat portaikkoon valoisuutta. Muutamat yksityiskohdat lisäävät kiinteistön kiinnostavuutta. Hyvä ympäristön lisää asukkaiden ja vierailijoiden viihtyvyyttä.

Tavoitteelle 2: Vanhan kulttuurihistoriallisen kohteen kunnossapito todistaa henkisen ilmapiirin arvostuksesta. Jukolan kulman kiinteistöllä on monikerroksinen tarina, jonka jatkumoa portaikon uusi imago rikastaa.

Tavoitteelle 3: Jukolankulman uusi värimaailma on saanut inspiraationsa 1920-luvun ja 1930-luvun tyylien muutoksesta kohti valoisampaa rakennettua ympäristöä. Yksittäiset ratkaisut, kuten koristereunus ja lasimaalatut ikkunat kertovat omistajasuvun omaa karjalaista ja luovaa tarinaa, kun taas logoon on tallennettu kiinteistön menneisyyttä julkisena saunana. Ullakon vanhat takorautaovet ovat saaneet uuden elämän tuulikaapissa ja ensimmäisessä kerroksessa, missä ne toimivat myös kehyksinä historiatauluille. Lattiat, portaikon kaiteet, lämpöpatterit ja huoneistojen ovet on säilytetty ennallaan. Historialliset aiheet herättävät yleensä myönteisiä mielikuvia ja voivat innostaa ihmisiä ajattelemaan omia juuriaan osana historian jatkumoa. Mitään peruuttamattomia muutoksia ei ole tehty tulevien sukupolvien mieltymyksiä ajatellen.

Tavoitteelle 4: Portaikon selkeä värimaailma ja entistä tehokkaampi valaistus lisäävät portaikon avaruuden tuntua, helpokulkuisuutta ja esteettömyyttä. Sen materiaalit on helppo pitää puhtaana.

Missä onnistuin - Projekti täytti tavoitteensa ja asiakkaan pääasiallisen toiveen valoisan ja raikkaan rappukäytävän suhteen. Projektin aikana koettiin monia oivalluksia ja onnistumisen tunteita. Vuorovaikutus asiakkaan ja muun työryhmän kanssa toimi rakentavasti ja joustavasti. Hyvä ja keskusteleva suhde asiakkaan ja työn suorittajien kanssa olikin ensisijaisen tärkeää työn onnistumiselle. Heille kaikille kuuluu kiitos työn onnistumisesta. Vuorovaikutus ja suorat keskustelut olivat erittäin tärkeitä myös sen takaamiseksi, että kaikilla oli sama käsitys päämäärästä sekä siitä, miten ja koska se saavutetaan. Suunnittelu aikataulu toimi saumattomasti suhteessa työmaan aikatauluun, johon nähden päätöksiä oli tehtävä nopeasti, mutta kuitenkin niin, että lopputulos oli laadukas. Suunnittelulle ei ollut ennalta määrättyä budjettia, vaan asiakas vastasi budjetista, josta ei tullut ongelmia eikä kiistoja.

Missä epäonnistuin - Projektissa ei tapahtunut suuria epäonnistumisia, pikemminkin opittiin, mitä voisi ja kannattaa tehdä toisin tulevaisuudessa. Värisuunnittelua tehdessä Photoshop on hyvä työväline, mutta värien sävyt eivät toistu

oikein sähköisellä näytöllä. Siksi kannattaa edetä nopeasti testaamaan värejä maalattavalle seinäpinnalle ja käyttää vähemmän aikaa mallintamiseen. Sapluunoiden suunnittelussa olisi pitänyt ennakoida, miten boordi saadaan kulkemaan kulmassa. Onneksi korjaustoimenpide oli tehtävissä nopeasti eikä viivettä syntynyt.

Rajoituksia prosessissa - Työmenetelmissä oli kunnioitettava suojeluviranomaisten määräyksiä säilyttää portaikon muoto, lattian väri ja kivimateriaali, portaikon kaide, huoneistojen ovet ja lämpöpatterit. Toisaalta suojelunäkökulma oli projektin kiinnostavimpia ja opettavaisimpia näkökulmia, mikä ohjasi myös joitain työtapoja (esim. seinien rosoisuus). Prosessin aikana sapluunoille ei löytynyt laadukkaita materiaaleja, mikä esti niiden valmistamisen itse. Muuten prosessin kulku oli vaivatonta.

Miten tuloksia / kokemuksia voidaan hyödyntää – Asiakas, suunnittelija ja työn toteuttajien tiimi voivat hyödyntää tuloksia ja kokemuksiaan muissa saman tyylisissä kohteissa.

Oma oppimisprosessi - Henkilökohtainen tavoitteeni projektin suhteen oli kehittyä suunnittelutyössä ja hoitaa kyseinen työelämälähtöinen projekti hyvin niin, että asiakas ja asukkaat olisivat tyytyväisiä. Halusin suunnitella viihtyisän ja mielenkiintoisen rappukäytävän, joka herättäisi rakennuksessa vierailevien ihmisten huomion. Halusin suunnitella tilan, joka toimisi nyt ja tulevaisuudessa perinnettä kunnioittaen.

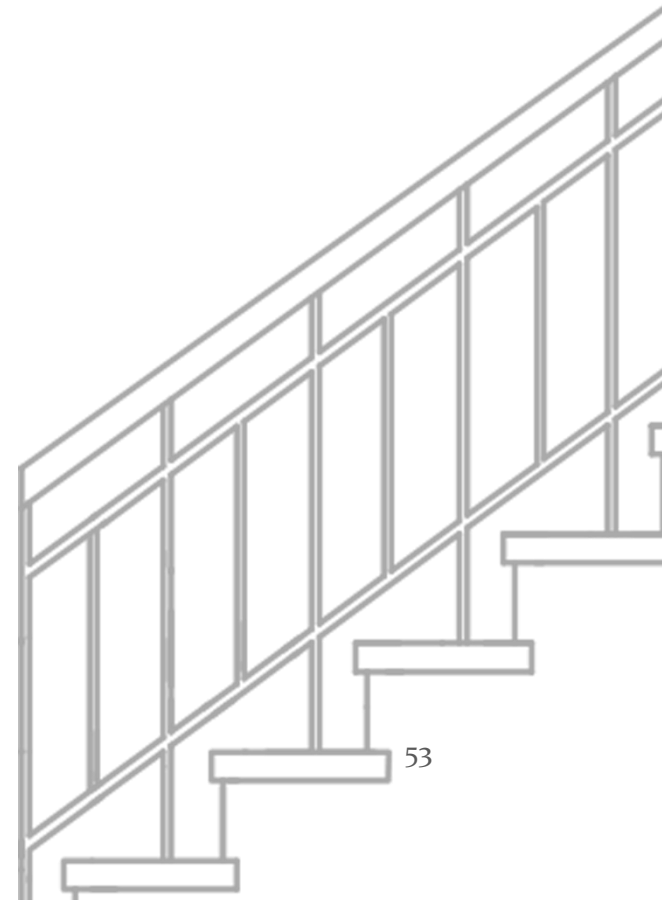
Projektin myötä olen kehittynyt suunnittelijana, koska pääsin tekemään konkreettista työelämälähtöistä kohdetta vuorovaikutuksessa asiakkaaseen ja muihin työntekijöihin. Työ antoi kokemusta korjaussuunnittelu- ja toteutusprosessista alusta loppuun; kasvatti ymmärrystä vanhan kunnostamiseen liittyvistä aikakauden ja tyylin asettamista reunaehdoista ja vaatimuksista verrattuna uudiskohteeseen; opetti etsimään inspiraatiota sellaisista lähteistä kuin rakennuksen historiasta ja tarinasta, siellä olleesta vanhasta irtaimistosta ja jopa asiakkaan karjalalaisista juurista; ja oli motivoivaa olla työryhmän jäsen.

Erittäin tärkeä tekijä prosessissa oli hyvän, kuuntelevan ja keskusteleavan suhteen luominen ja ylläpitäminen sekä asiakkaan että työn suorittajien kanssa. Heille kaikille kuuluu kiitos työn onnistumisesta. Vuorovaikutus ja suorat keskustelut muiden työryhmän jäsenten kanssa ovat erittäin tärkeitä sen takaamiseksi, että kaikilla on sama käsitys päämäärästä sekä siitä miten ja koska se saavutetaan.

Tunnen oppineeni ja saaneeni varmuutta oman työni aikatauluttamisessa suhteessa työryhmän aikatauluun. Työmaalla työt halutaan aloittaa heti ja siirtyä vaiheesta toiseen joustavasti ja nopeatempoisesti. Päätöksiä on tehtävä nopeasti, mutta kuitenkin niin, että lopputulos on laadukas ja tyydyttää tekijöitään, mutta ennen kaikkea asiakasta.

Eniten koen kehittyneeni kuitenkin värisuunnittelussa ja muussa visuaalisen ilmeen luonnissa, sillä ne tuottivat eniten ongelmia ja työtä projektin aikana ja niiden ratkaisuihin perehdyin eniten. Toivon voineeni näyttää asiakkaalle ja muille projektiin osallistuneille tahoille, että nuoriin voi luottaa, että meille on tärkeää tehdä työt kunniakkaasti siten, että tavoitteet täytetään ja lopputulos on onnistunut.

Yhteistyö asiakkaan kanssa oli alusta loppuun saumatonta ja opettavaista, mistä olen kiitollinen.

KUVALUETTELO

- Kuva 1 - Jukolankulman uusi porrashuone. Rytky, Johanna 2019. (s. 1)
- Kuva 2 - 1920-luvun mainoksia. Rytky, Johanna 2019. Kollaasi koottu. (s. 5)
- Kuva 3 - Portaikko. Rytky, Johanna 2019. (s. 6)
- Kuva 4 - Jukolankulma alkuperäisenä. Urkki Keinänen, Muistojen Niirala : Lähes kaikki, mitä muistamme. (s. 8)
- Kuva 5 - Loft-huoneiston tiiliseinä. Rytky, Johanna 2019. (s. 9)
- Kuva 6 - Loft-huoneiston hirret. Rytky, Johanna 2019. (s. 9)
- Kuva 7 - Jukolankulma nyt. Rytky, Johanna 2019. (s. 11)
- Kuva 8 - Ensimmäinen porrasmousu. Rytky, Johanna 2018. (s. 12)
- Kuva 9 - Ensimmäisen kerroksen koteloinnit ennen kunnostustöitä. Rytky, Johanna 2018. (s. 13)
- Kuva 10 - Tuulikaappi ennen. Rytky, Johanna 2018. (s. 16)
- Kuva 11 - Näkymä ulko-ovelta ensimmäiseen kerrokseen. Rytky, Johanna 2018. (s. 17)
- Kuva 12 - Kaide. Rytky, Johanna 2018. (s. 17)
- Kuva 13 - Ensimmäinen porrasmousu. Rytky, Johanna 2018. (s. 18)
- Kuva 14 - Toinen nousu kuvattuna toisesta kerroksesta. Rytky, Johanna 2018. (s. 18)
- Kuva 15 - Ensimmäisen kerroksen koteloinnit ennen kunnostustöitä. Rytky, Johanna 2018. (s. 20)
- Kuva 16 - Toisen kerroksen koteloinnit ennen kunnostustöitä. Rytky, Johanna 2018. (s. 20)
- Kuva 17 - Esimerkki seinäprojektiosta. Rytky, Johanna 2018. (s. 23)
- Kuva 18 - Värinäytteet työmaan seinällä. Rytky, Johanna 2018. (s. 24)
- Kuva 19 - Seinäprojektiot työmaan seinällä. Rytky, Johanna 2018. (s. 24)
- Kuva 20 - Värikarttoja. Rytky, Johanna 2018. (s. 25)
- Kuva 21 - Testimaalaukset työmaan seinällä. Rytky, Johanna 2019. (s. 25)
- Kuva 22 - Karjalaista kirjailua. (s. 27)
- Kuva 23 - Boordi vaihtoehdot. Rytky, Johanna 2019 (s. 28)
- Kuva 24 - Lopullisen boordin kuvio. Rytky, Johanna 2019 (s. 29)
- Kuva 25 - Siirtotarra seinällä. Rytky, Johanna 2019 (s. 29)

Kuva 26 - Ensimmäisen kerroksen sähkökoteloinnit. Rytky, Johanna 2019 (s. 30)

Kuva 27 - Toisen kerroksen sähkökoteloinnit. Rytky, Johanna 2019 (s. 31)

Kuva 28 - Epäsuoravalaistus. Rytky, Johanna 2019 (s. 32)

Kuva 29 - Led-valonauha kattopalkin takana. Rytky, Johanna 2019 (s. 32)

Kuva 30 - Vanhat koteloinnit ja kattopalkit. Rytky, Johanna 2019 (s. 33)

Kuva 31 - Logo. Rytky, Johanna 2019 (s. 34)

Kuva 32 - Vanerilogo. Rytky, Johanna 2019 (s. 35)

Kuva 33 - Kerrosnumero. Rytky, Johanna 2019 (s. 36)

Kuva 34 - Asuntonumero. Rytky, Johanna 2019 (s. 36)

Kuva 35 - Teknisetmerkinnät. Rytky, Johanna 2019 (s. 36)

Kuva 36 - Ensimmäisen kerroksen rautaovi. Rytky, Johanna 2019 (s. 37)

Kuva 37 - Purkutyöt. Rytky, Johanna 2019 (s. 38)

Kuva 38 - Rautaoven asennus. Rytky, Johanna 2019 (s. 39)

Kuva 39 - Maalijaon merkinnät. Rytky, Johanna 2019 (s. 39)

Kuva 40 - Boordin asennus. Rytky, Johanna 2019 (s. 40)

Kuva 41 - Boordin kulma. Rytky, Johanna 2019 (s. 40)

Kuva 42 - "Sauna"-kyltti. Rytky, Johanna 2019 (s. 41)

Kuva 43 - Asuntonumerot. Rytky, Johanna 2019 (s. 42)

Kuva 44 - Teknisetmerkinnät I. Rytky, Johanna 2019 (s. 43)

Kuva 45 - Teknisetmerkinnät II. Rytky, Johanna 2019 (s. 43)

Kuva 46 - Historiataulujen leikkaus. Rytky, Johanna 2019 (s. 44)

Kuva 47 - Valmis logo. Rytky, Johanna 2019 (s. 45)

Kuva 48 - Ensimmäisen kerroksen uusi ilme. Rytky, Johanna 2019 (s. 46)

Kuva 49 - Ensimmäinen porraskoulu valmiina. Rytky, Johanna 2019 (s. 47)

Kuva 50 - Porrasnoulu toiseen kerrokseen. Rytky, Johanna 2019 (s. 47)

Kuva 51 - Porrasnoulu. Rytky, Johanna 2019 (s. 48)

Kuva 52 - Kaiteen yksityiskohdat. Rytky, Johanna 2019 (s. 48)

Kuva 53 - Seinän ja lattian rajaan maalattu lista. 2019 (s. 49)

Kuva 54 - Ovien lasimaalaukset säilytettiin. Rytky, Johanna 2019 (s. 49)

Kuvio 1 - Työn tavoitteet. Rytky, Johanna 2019 (s. 4)

LÄHTEET

Painetut lähteet:

KEINÄNEN, U. 2015. Muistojen Niirala : Lähes kaikki, mitä muistamme. GRANO OY, KUOPIO. NIIRALAN NUORISOSEURA. Teoksessa: HEISKANEN, H., KEKÄLÄINEN, J., PIISPANEN, H., VIHAVAINEN, V., VIRTANIEMI P.

RINNE, H. 2016. Perinnemestarin Tyylikirja : Talon osat aikakausittain 1700-1970. WSOY.

STANDERTSKJÖLD, E. 2006. Arkkitehtuurin vuosikymmenet : 1900-1920. RAKENNUSTIETO OY.

SUVIKUMPU, L. 2012. Porrashuoneet : Helsinkiläisten porrashuoneita 1800-luvulta 1940-luvulle. KARISTON KIRJAPAINO OY, HÄMEENLINNA.

TALA, E. 2013. Vanhan talon remontointi -Arkkitehti Panu Kailan vinkit. ANNA.

TAPIO, J. 2015. Vanhan talon entisöinti koukuttaa. YHTEISHYVÄ.

Verkkojulkaisut:

ASUMAA, M. 2000. Rakentamisen historiaa. [viitattu 2019-5-7]. Saatavissa:

<http://www.kirjastovirma.fi/kulttuuri-identiteetti/10>

KARISMO, A., RAUTIO, M. 2019 Kotitalolehti. [viitattu 2019-5-7]. Saatavissa:

<https://www.kotitalolehti.fi/rakennusten-tyyppiviat-1920-1980/>

JOKINIEMI J., VILPPONEN M. 2014. INNOLUX Valaistussuunnitteluopas. [viitattu 2019-5-14]. Saatavissa:

http://www.innolux.fi/sites/default/files/Valaistussuunnitteluopas_RGB.pdf

ILONEN, P. 2017. Kulttuuriympäristömme. [viitattu 2019-5-10]. Saatavissa:

[http://www.kulttuuriymparistomme.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Artikkelit/Rakennusperinnon_hoito/Viisaita_korjausperiaatteita/Porrashuoneet_ja_niiden_arkkitehtoninen_\(37831\)](http://www.kulttuuriymparistomme.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Artikkelit/Rakennusperinnon_hoito/Viisaita_korjausperiaatteita/Porrashuoneet_ja_niiden_arkkitehtoninen_(37831))

HINTSANEN, P. 2019. Väriterapia ja värien parantava voima. [viitattu 2019-5-18]. Saatavissa:

<https://www.coloria.net/kulttuurit/terapia.htm>

HUTTUNEN, P., KOSONEN L. 1996. Kuopion asemakaava. [viitattu 2019-5-15]. Saatavissa:

<E:\Asemakaava.pdf>

Kuopion kaupunki. Kuopion kaupunginosat. Niirala. [viitattu 2019-5-9]. Saatavissa:

<https://www.kuopio.fi/niirala>

PARONEN, P. 2007. Kuopion kulttuuriympäristö. Strategia ja hoito-ohjeet. [viitattu 2019-5-11]. Saatavissa:

<https://www.kuopio.fi/documents/7369547/7450879/Nettiympstrat.pdf/9c53d480-f50f-4be6-a281-da7d1513ee93>

STANDERTSKJÖLD, E. Rakennusperintö – 1900-luvun suomalaisen arkkitehtuurin tyyli. [viitattu 2019-5-10]. Saatavissa:

Osa I <https://www.rakennustieto.fi/Downloads/RK/RK070100.pdf>

Osa II <https://www.rakennustieto.fi/Downloads/RK/RK080100.pdf>

TIKKURILA. Klassismi 1920-luku. [viitattu 2019-5-8]. Saatavissa:

Saatavissa: https://www.tikkurila.fi/ammattilaiset/varit/perinnevarit/klassismi_1920-luku

TIKKURILA. Porrashuone remontointi. 1920-luku ja aiemmat. [viitattu 2019-5-8]. Saatavissa: https://www.tikkurila.fi/ammattilaiset/ratkaisut/suunnitteluohjeet/sisamaalaus/porrashuoneremontit/porrashuoneiden_tyy-lit_eri_aikakausina/1920-luku_ja_aiemmat

TIKKURILA. Porrashuone remontointi. 1930-luku. [viitattu 2019-5-8]. Saatavissa: https://www.tikkurila.fi/ammattilaiset/ratkaisut/suunnitteluohjeet/sisamaalaus/porrashuoneremontit/porrashuoneiden_tyy-lit_eri_aikakau-sina/1930-luku

Suulliset lähteet:

HUUSKONEN, V. 2019. Sähköasentaja.

JUKARAINEN, M. 2019. Kirvesmies, H&T Urakointi

JUKOLA, P. 2019. Kiinteistön omistaja ja asiakas.

JUKOLA, P. 10.5.2019. Museoviraston määräykset. \Downloads\Tapio Laaksonen pöytäkirja.docx

JUKOLA, P. 23.4.2019. Lähtökohtia. \Downloads\tavoitteet ja toteutus.docx

JUKOLA, P. 27.1.2019. Historia. \Downloads\Historiaa.docx

KANTOLAINEN, E. 2019. Pintakäsittelyn opettaja, Tornion Ammattikoulu.

NEVALAINEN, H. 2019. Muotoilun opettaja, Savonia AMK.

NISKANEN, M. 2019. Pintakäsittelyn opiskelija, Sakky

PELLI, J. 2019. Tasoittaja

Käytetyt suunnitteluohjelmat:

Adobe Photoshop

Archicad mallinnusohjelma

Rhinoceros mallinnusohjelma

LIITTEET

Liite 1. Pentti Jukolan sähköposti haastattelu

Kiinteistö Huuhankatu 7 B , 70600 Kuopio

Historiaa:

- talon on suunnitellut arkkitehti K. Korhonen

- talon valmistusvuosi 1928

- talo on rakennettu tiilestä ja betonista. Se oli Niiralan ensimmäinen kivitalo.

- talo on suunniteltu Niiralan liiketaloksi, jonka päätoiminta oli saunominen ja peseytyminen

o talossa oli alakerrassa tilavat naisten ja miesten saunat sekä yläkerrassa perhesauna kahdella pesuhuoneella ja pukuhuoneella. Saunat lämpenivät 7 päivää viikossa. Keskiviikkoisin ja viikonloppuina saunoihin jouduttiin jonottamaan.

o Myymälät (2): maito- ja liha- sekä erillinen sekatavarakauppa

o Kolme asunto, joissa asui henkilökuntaa

o kellarissa oli pesula ja uljaat lämmityskattilat. Talossa oli keskuslämmitys ja vesi-WC.

- Jukolan – suku osti talon sodan aikana vuonna 1940

- Saunat lopetettiin uimahallin valmistuttu 1971.

- Katutaso muutettiin liiketiloiksi ja 2. kerros asunnoksi. Katutasossa aloitti Ale-Makasiini niminen halpamyymälä, joka edusti uutta market-ale-toimintamallia.

- Vuonna 2014 katutason liiketilat rakennettiin asunnoiksi.

- Vuonna 2019 valmistuivat ullakolle rakennetut huoneistot

o Talossa kaikki huoneistot ovat eri kokoisia ja mallisia. Vanhaa on pyritty kunnioittamaan.

- Porraskäytävä maalattiin ja kunnostettiin vuonna 2019.

KYSYMYKSET:

1. Millainen suhde sinulla on rakennukseen 2. Millaisia tavoitteita ja toiveita sinulla oli uudelta rappukäytävältä

VASTAUKSET:

1. Kiinteistö on ollut sukuni omistuksesta sodan jälkeisen ajan. Isoisäni Juho Jukola toimi kiinteistössä yrittäjänä . Hän vastasi saunoista ja elintarvike-liikkeistä, jotka toimivat talossa. Liikkeitä oli kaksi – leipä- ja sekatavarakauppa ja liha- ja maitokauppa. itse olen syntynyt ja asunut talossa lapsuudes-sani. Nyt omistan kiinteistön.

Rakennus on minulle tärkeä osa elämääni, ja pyrin hoitamaan ja korjaamaan kiinteistöä mahdollisimman hyvin.

2. Kolme päätavoitetta:

A) Porraskäytävä henkii 1920-luvun henkeä.

- 1920-luvulla rakennetut rakenteet säilytetään --- porraskaiteet, patterit, muodot
- haetaan väreillä 1920-luvun henkeä

B) Siisteys ja turvallisuus

- Porrastilojen tulee olla siistit ja turvalliset
- Paloturvallisuutta lisätään (savunpoistoikkuna, sammutuskalustoa)
- Turvamerkinnot uusitaan ja selkeytetään.

C) Talon historia näkyviin porraskäytävään

- Käytävätiloihin esille esineistöä, joka on ollut alusta alkaen talossa (esim: seppien käsin tekemät palo-ovet vintiltä ovat nyt osa käytävätilaa)
- Historiataulu

Liite 3. Pentti Jukolan sähköposti haastattelu III

KYSYMYKSET:

3. Mikä oli vanhan rapun suurin ongelma?

4. Vastaako uusi rappukäytävä toiveitasi?

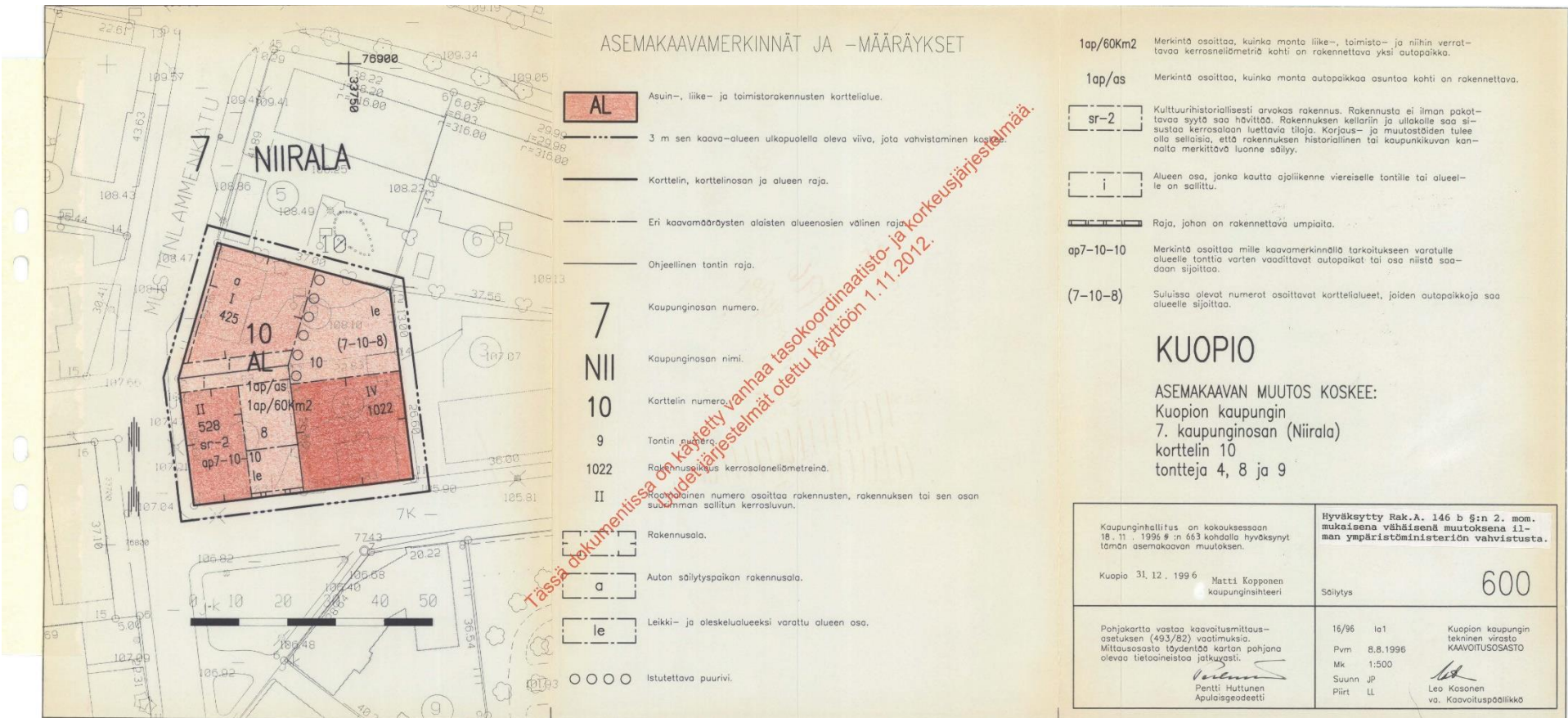
5. Miksi remontoitiin?

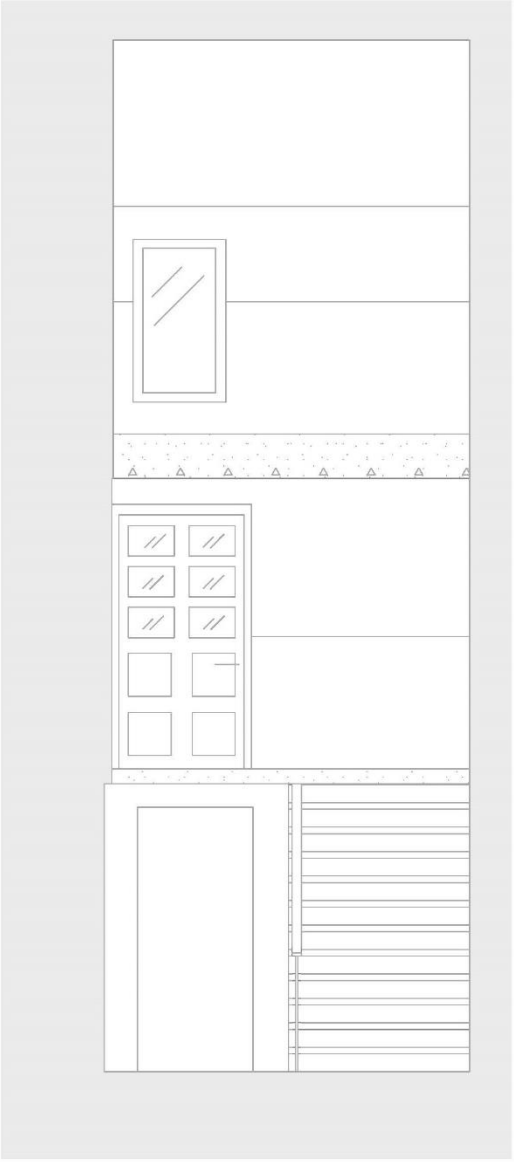
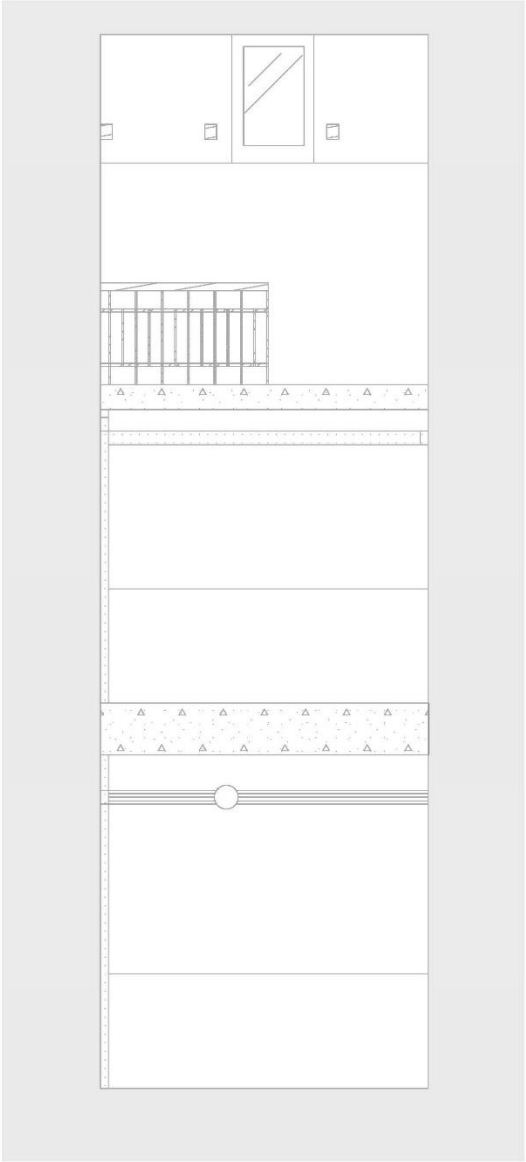
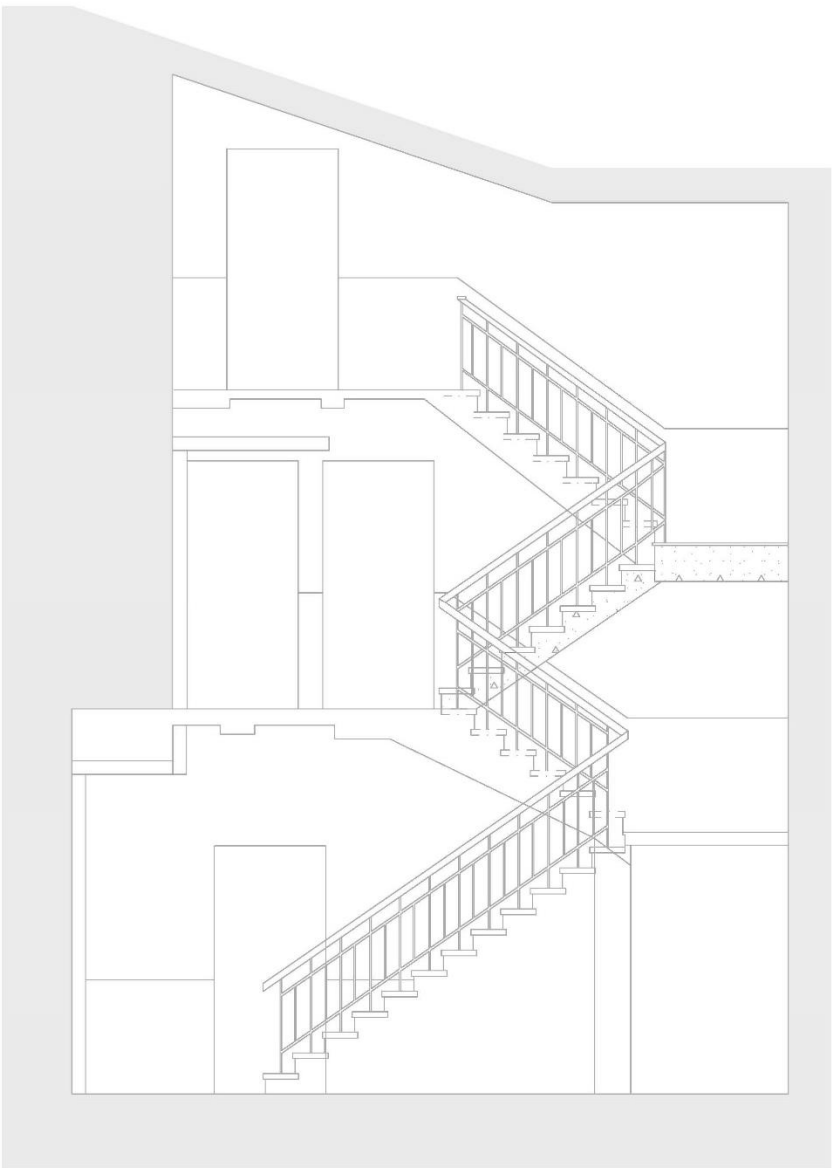
3. Rappukäytävä oli väritön ja hajuton. Siitä ei löytynyt rakennusajan henkeä.

4. Rappukäytävä on kunnostuksen jälkeen moni-ilmeinen, 1920-lukuinen ja pirteän raikas. Antaa positiivisen kuvan kulkijalle. Tuo hyväntuulisuutta kaikille talossa asuville. Helppo siivota. Turvallisuus ja turvamerkinnot hyvin esillä. Kyllä, erittäin tyytyväinen.

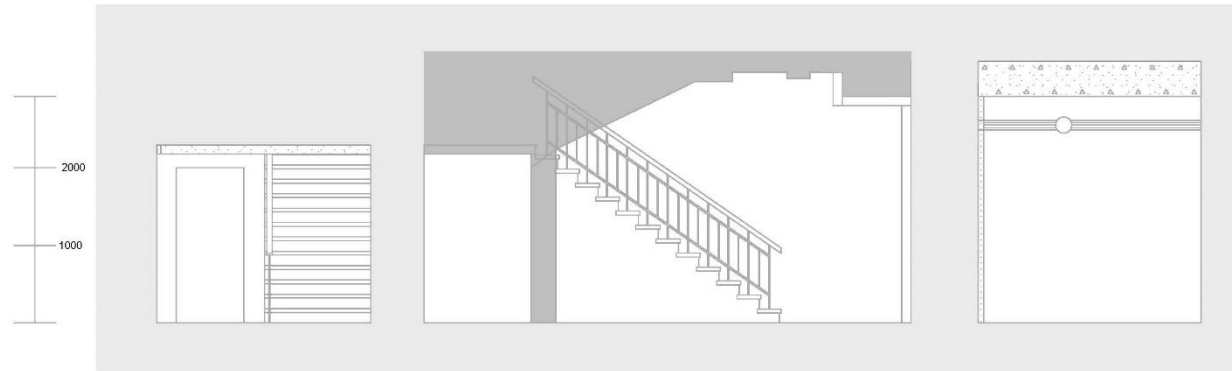
5. Kiinteistössä oli juuri saatu valmiiksi laajat peruskorjaukset, jatkumona oli loogista remontoida ja kunnostaa porraskäytävä.

Liite 4. Asemakaava

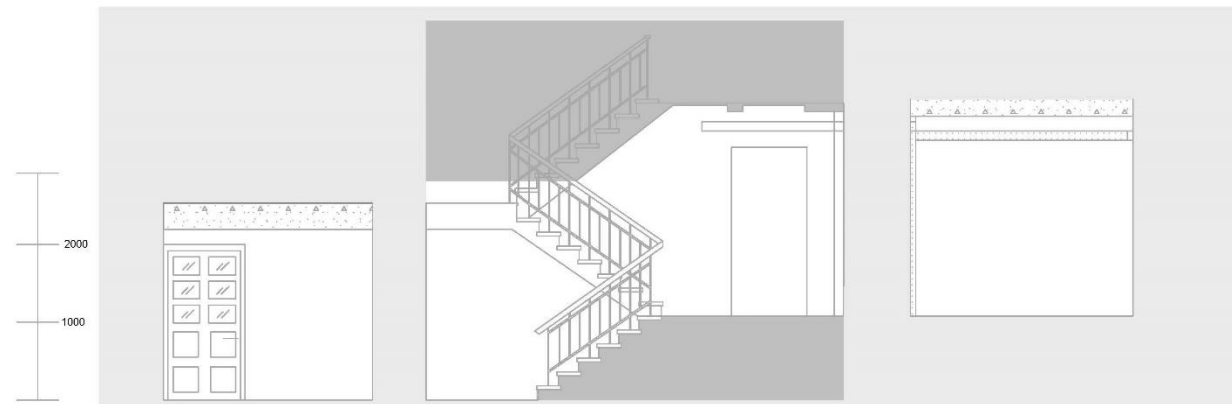

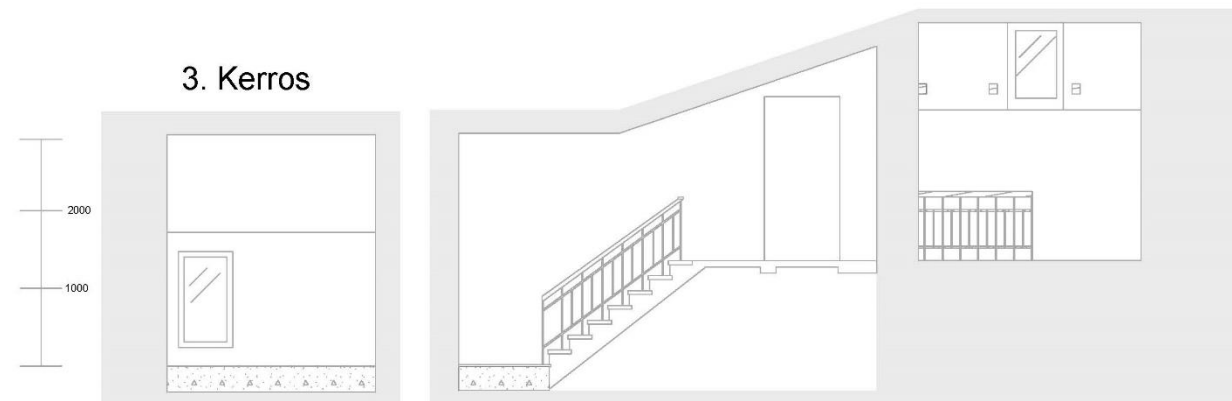
1. Kerros

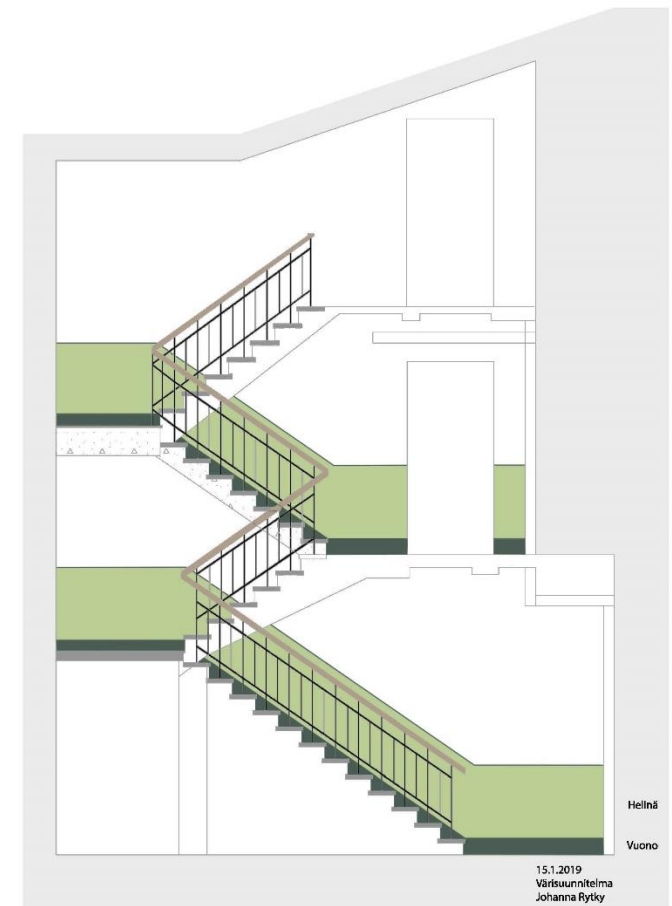
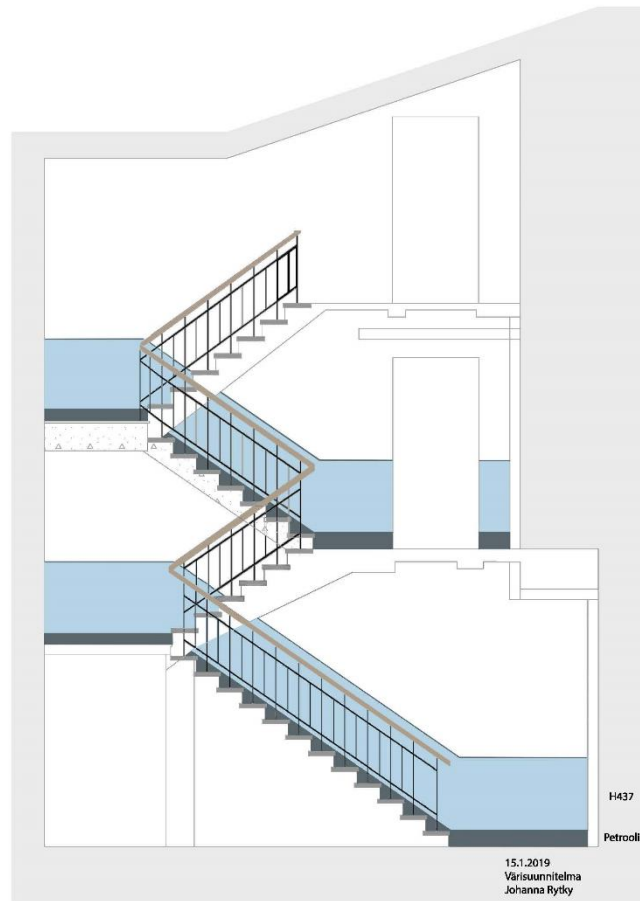
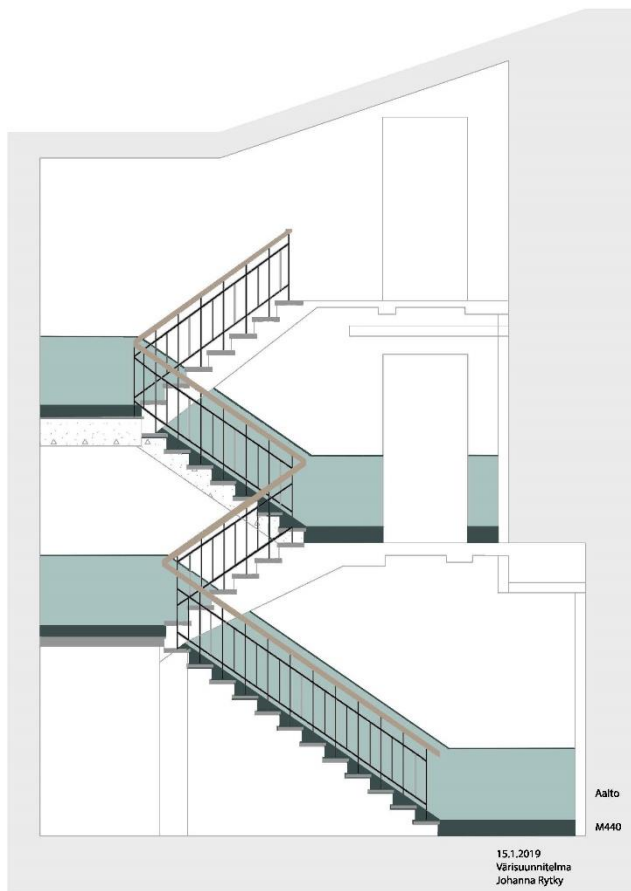
2. Kerros

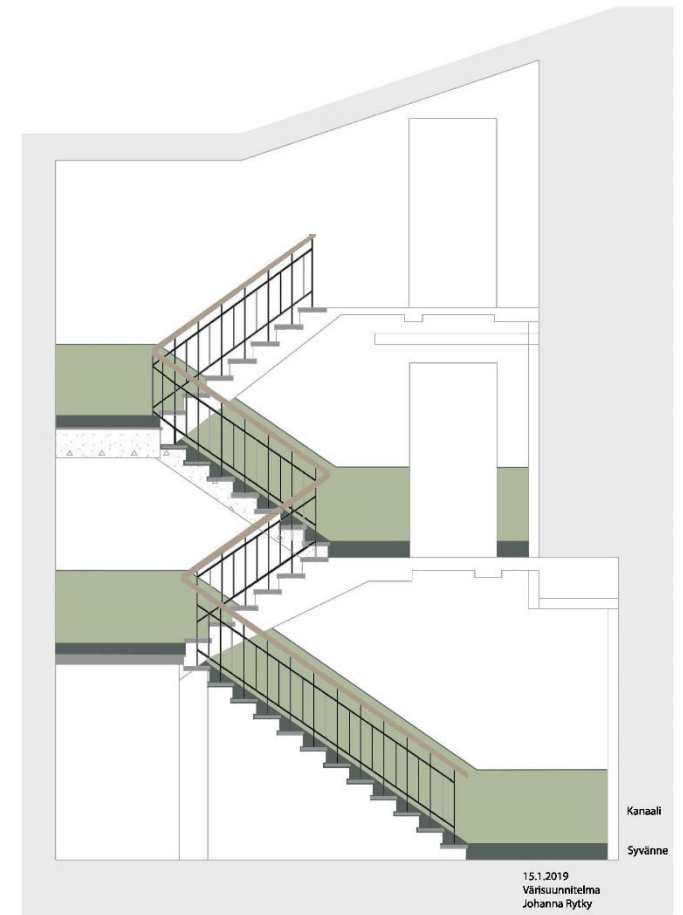
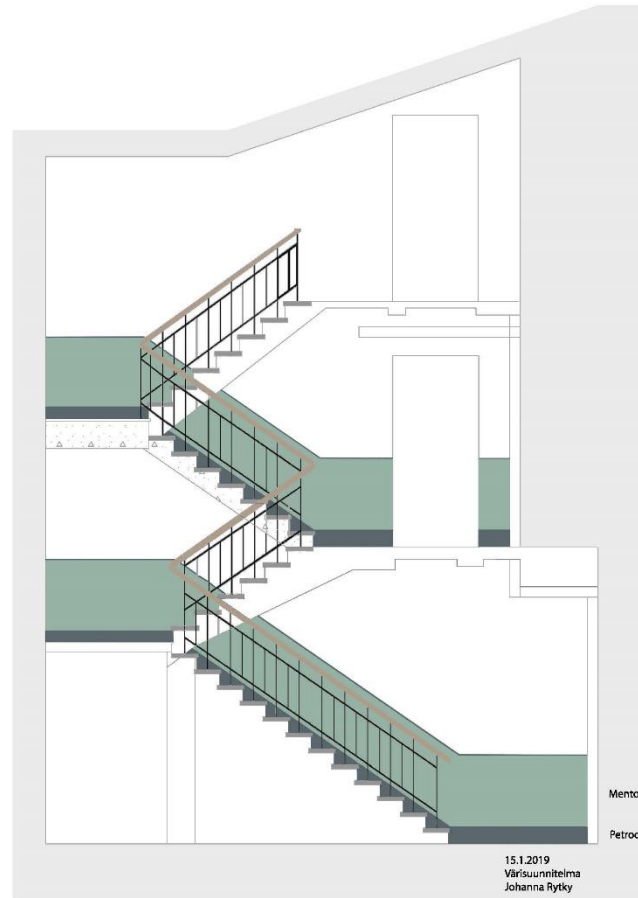
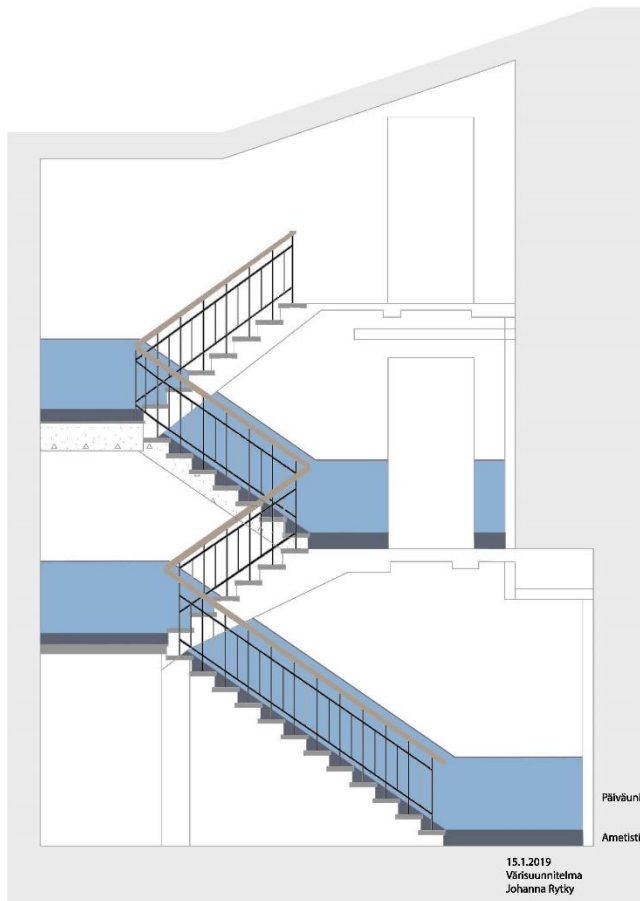
3. Kerros

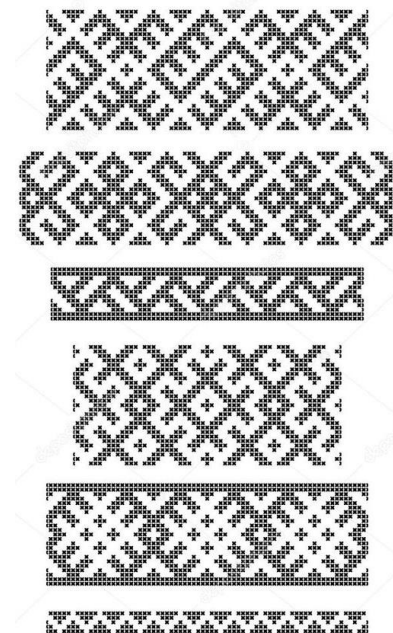
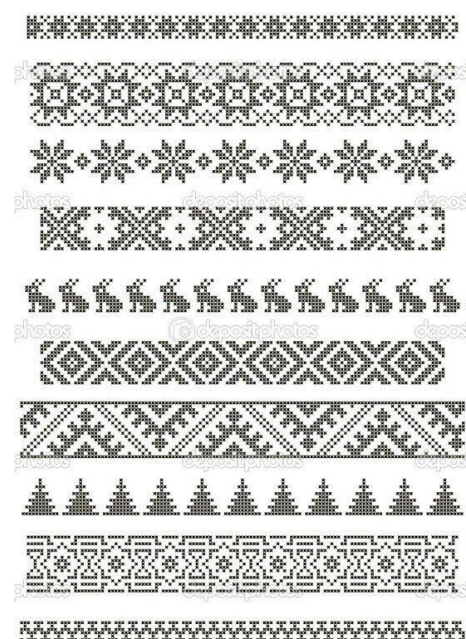
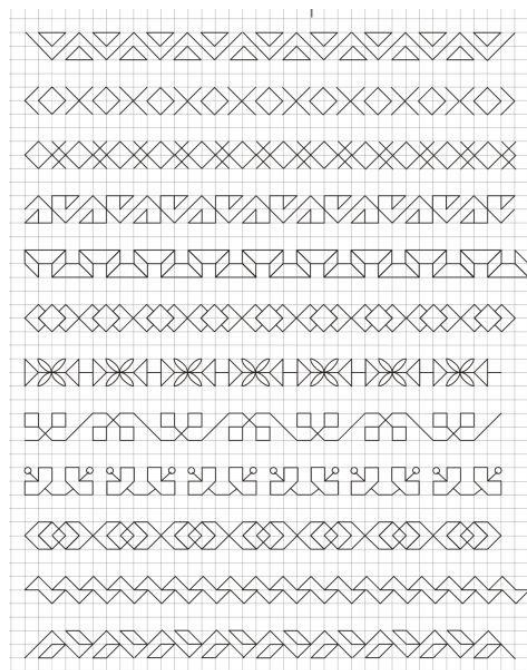
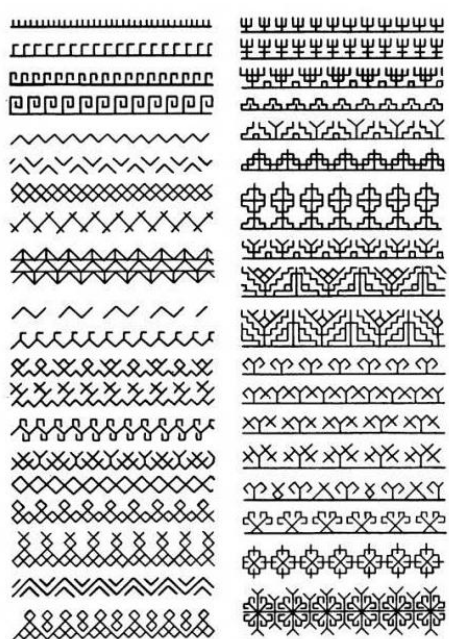
Liite 7. Värikokeilut seinäprojektioihin I

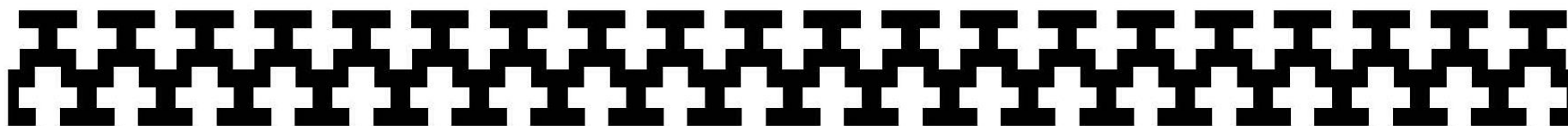
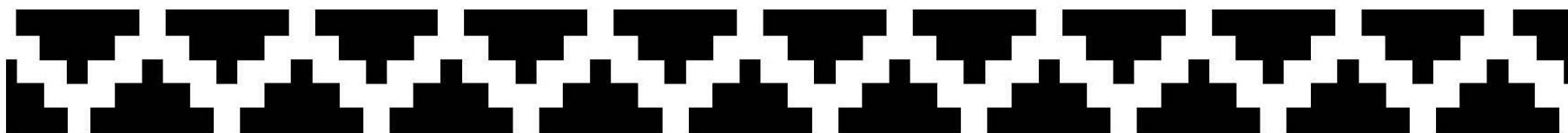
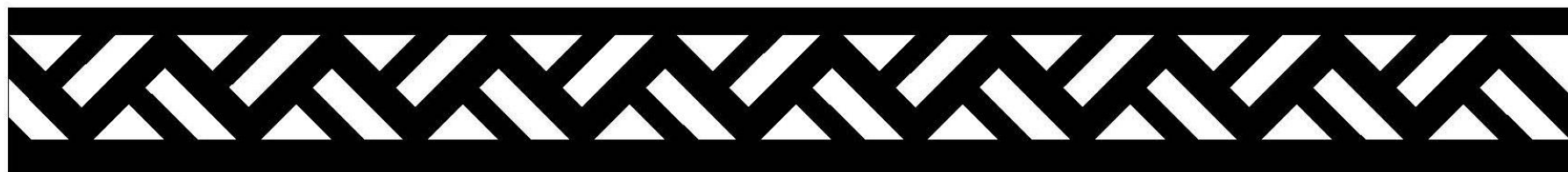
Liite 8. Värikokeilut seinäprojektioihin II

Liite 9. Karjalakirjailukuviot

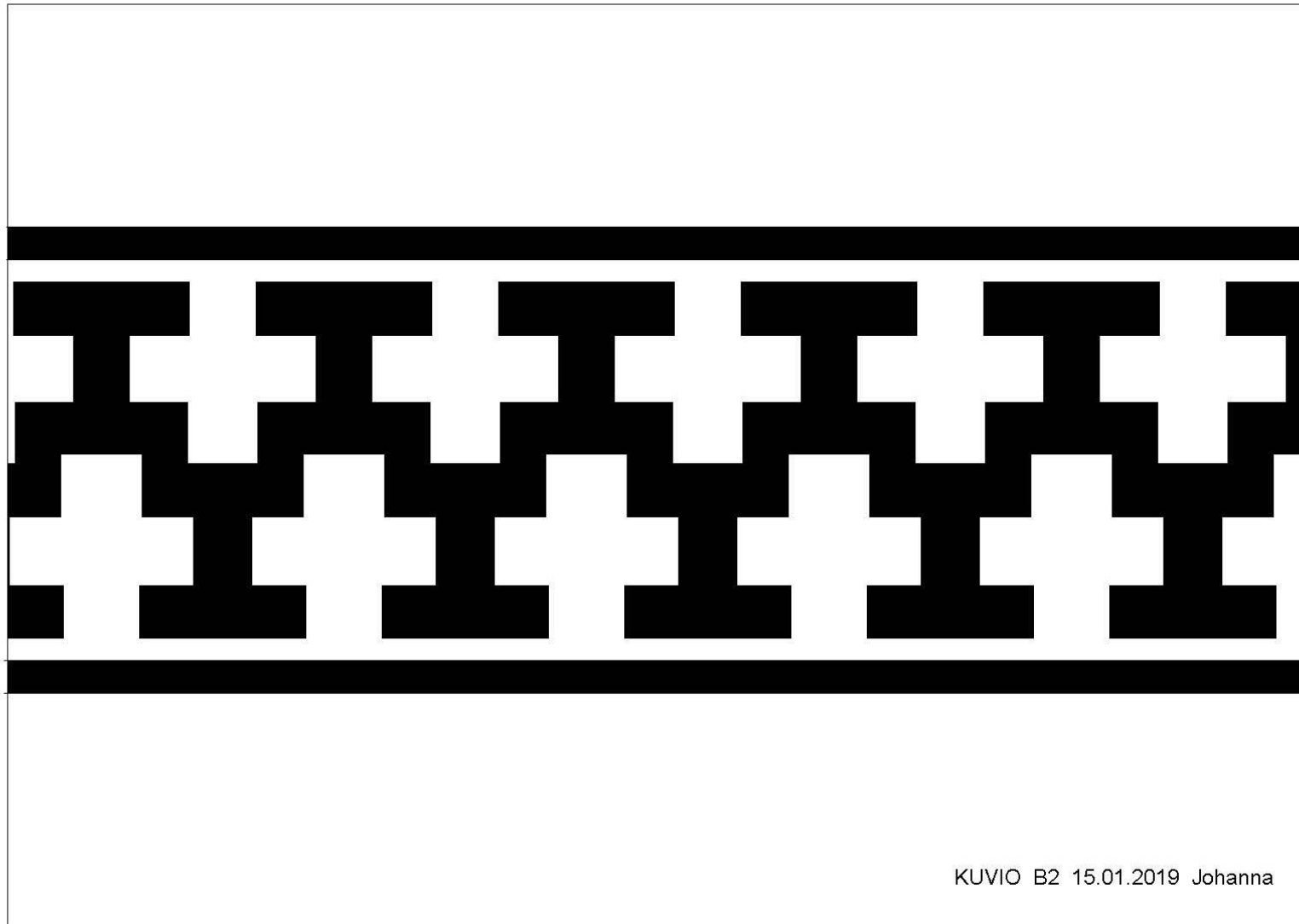

Liite 10. Boordi kuvioinnit

Kuvio B1 15.01.2019 Johanna Rytty

Liite 11. Lopullinen boordi

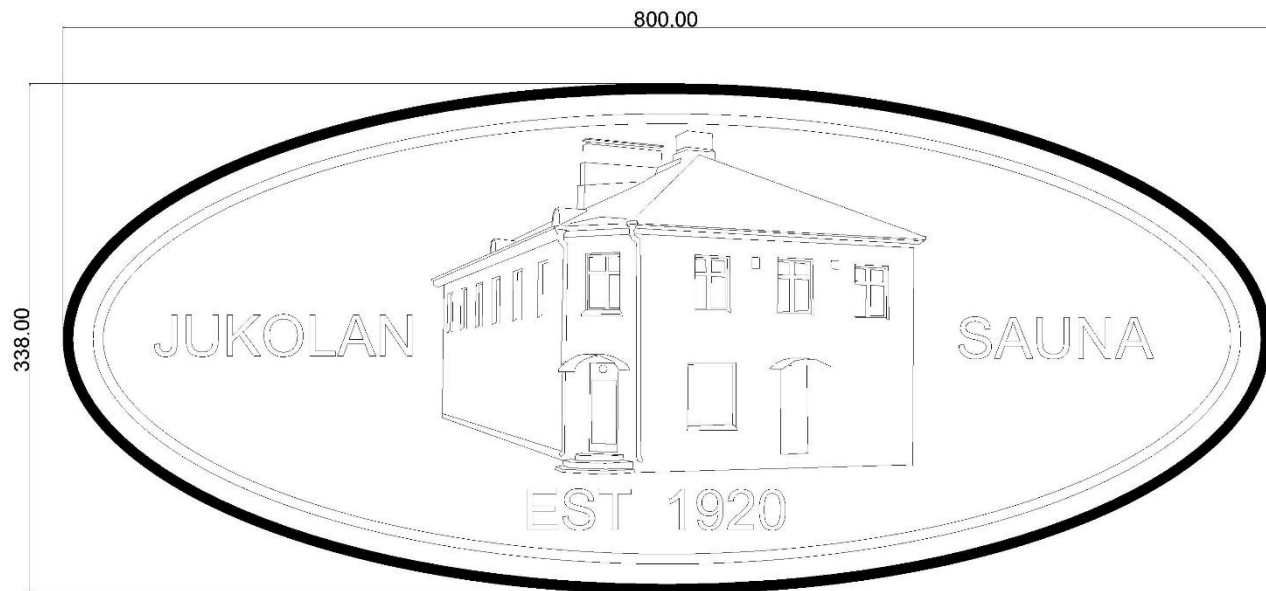

KUVIO B2 15.01.2019 Johanna

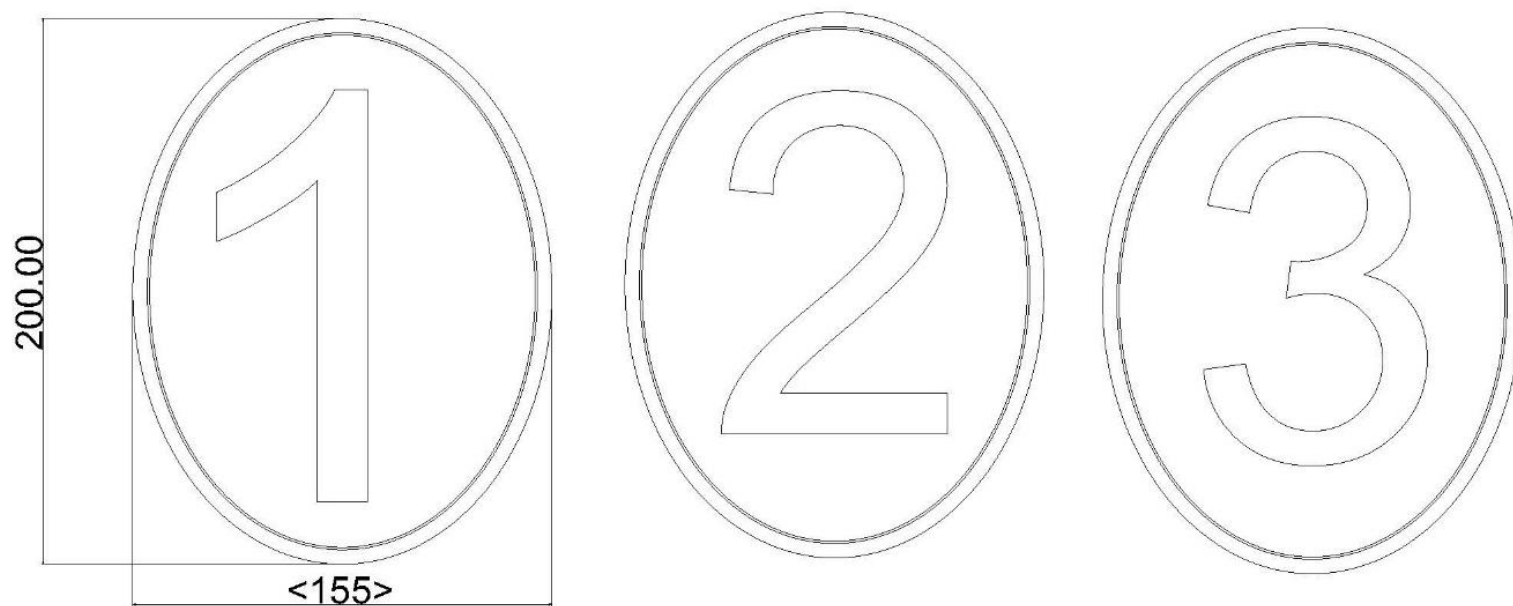
Liite 12. Logon suunnittelua

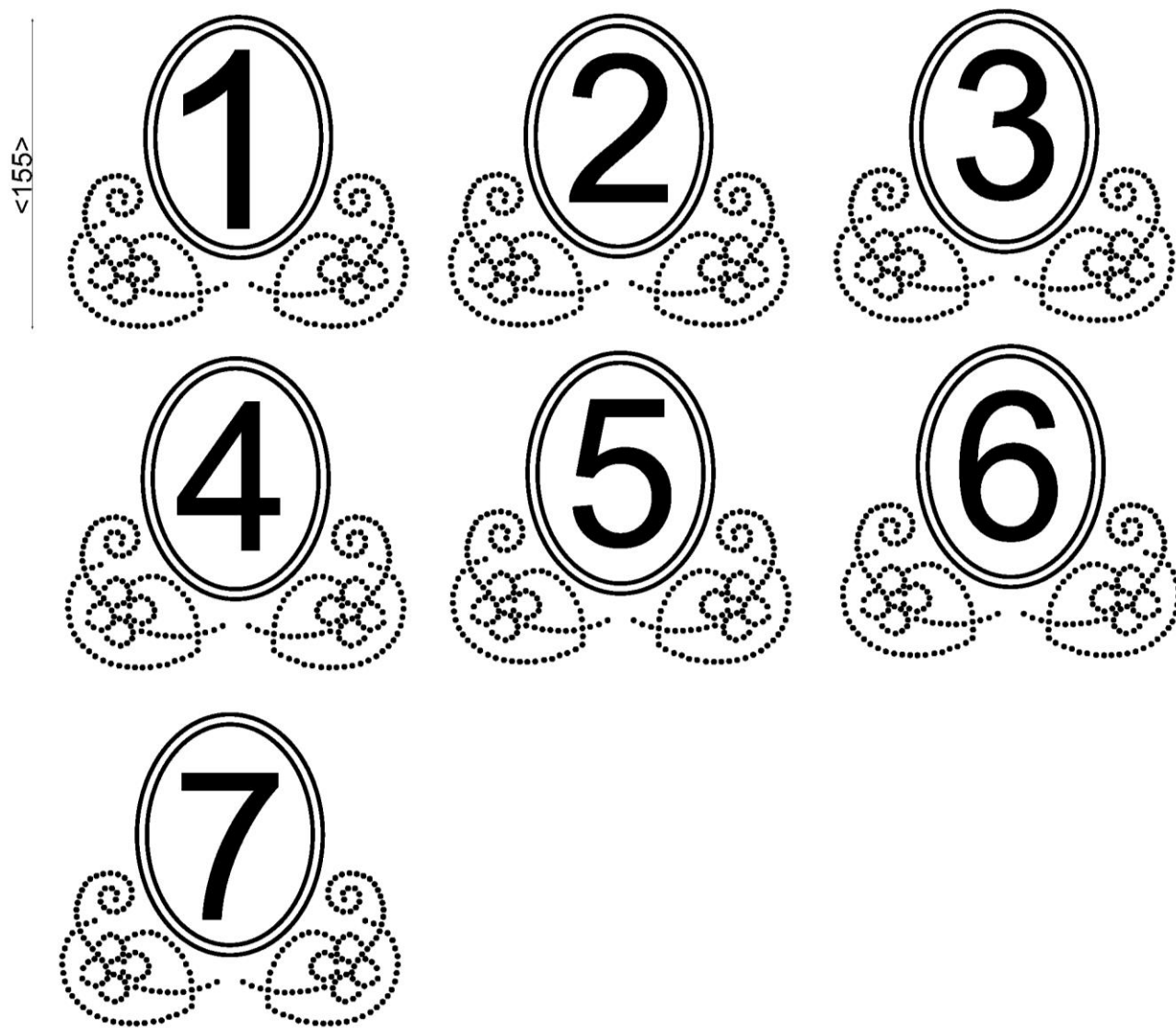
Liite 13. Lopullinen logo

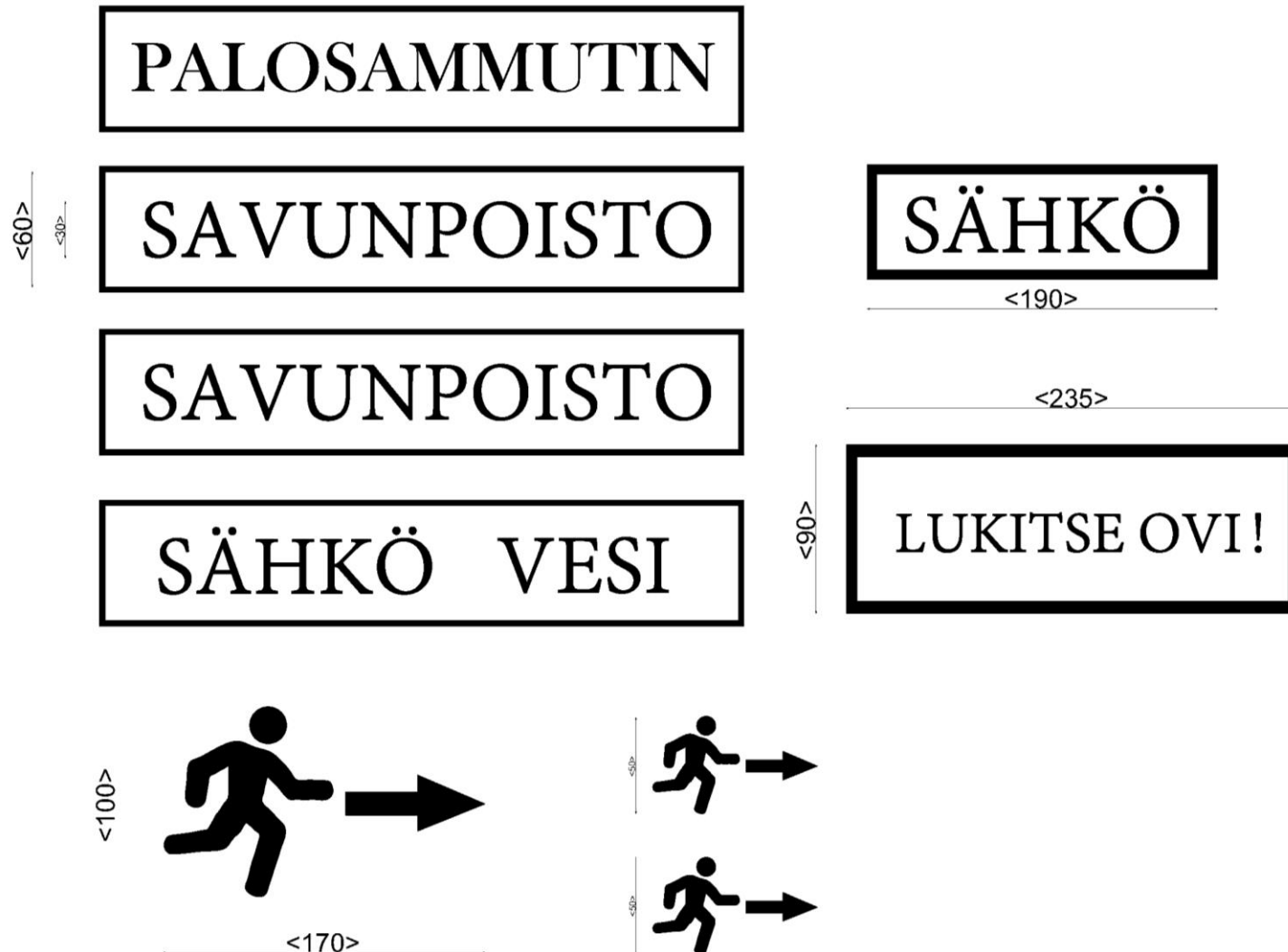
Liite 14. Kerrosnumerot

Liite 15. Asuntonumerot

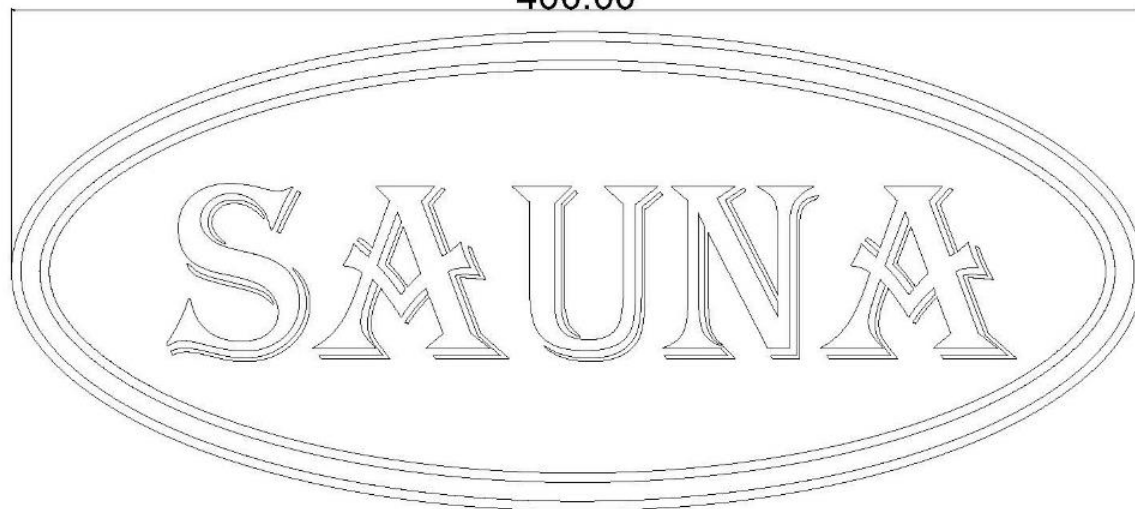

Liite 16. Tekniset merkinnät

Liite 17. "Sauna" -teksti

400.00

Tämä rakennus on
valmistunut 1928.
Talon on suunnitellut
arkkitehti K. Korhonen.

-

Talo suunniteltiin
liiketilaksi, jonka
päätoimintana oli
saunominen.
Saunat lopetettiin
1971.

-

Talon peruskorjaus
valmistui 2019.

Liite 19. Boordin kulma

